

ПРОСВЈЕТА

ЛИСТ ЗА ЦРКВУ И ШКОЛУ

УРЕЂУЈЕ КАНЦЕЛАРИЈА МИНИСТАРСТВА ПРОСВЈЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА.

СВЕСКА

XII.

Изази половином свакога мјесеца у свескама — Цјена је у Црној Гори фор. 2, а изван ње фор. 3. — Рукописи се не враћају, а претплате се шаљу администрацији, а сва писма и новине у замјену шаљу се уредништву на Цетиње. Писма пак треба да буду франкирана и власторучнијем потписом утврђена ради анања од кога долазе, ма и не било потписа на дописима. — Претплаћује се на годину.

ГОДИНА

VIII.

СПОМОЋНО УПУСТВО

нашим свештеницима при обављању исповиједи

пише М. М.
 NACIONALNA
 BIBLIOTEKA
 (Национална библиотека)
 CRNE GORE ĐURĐE

Да нијеси се кад бавио кривдним рјечима, који су могли трцјети чекања онда, кад си дужан био у цркви бити на служби Божијој?

Јеси ли каквом љутином и мржњом руковођен био, кад си над неким осуду изрицао; а при томе био си увјерен, да он то није, или ако је, да је у мањој мјери заслужио?

Да нијеси у изрицању пресуда хитао, а не употребио све оно, што је требало, да се ствар чисто и јасно испита?

Јеси ли у мислима или у дјелу осудио некога, на кога ти је нешто било прицешено, а нијеси предходно испитао, да ли је у ствари збиља истина оно, што ти је испод руке достављено било?

Јеси ли у изрицању казне вазда једнак био према онијема, који су ти мили и блиски; као према онијема,

који су ти далеки и непознати, или који не уживају твоју симпатију и наклоност?

Јеси ли по дужности силом власти на суду или изван заштићавао слабе од силнијех?

Да нијеси био равнодушан, кад је неко злонамјерно хтио, да понизи и убије част другога?

У колико је то могло мјеста имати, јеси ли био милостив према онијема, који су осуђени на вишегодишњи затвор, или на саму смртну казну?

Кад си над неким пресуду изрицао, јеси ли као слуга Божији у срцу имао страха Божијега; и јеси ли пресуду вазда изрицао по правди онако, како ти је под страхом Божијим савјест налазила? — И кад си ишао, да над неким изречеш строгу и тешку казну, јеси ли се помолио Богу, да те умудри, како не би по својој људској немоћи неправедну пресуду изрекао?

Да нијеси кад и унем савјештен био каквијем митом, и ушљед тога допустио да невин пострада, или да се крив оправда?

Јеси ли пита радио, што се односило на твоју моралну и материјалну корист, а био си увјерен, да то иде на штету твојега земаљскога Владара и твоје домовине?

Према ономе, што покајаник на вишепостављена му питања буде одговорио, духовник даће му сходне савјете.

Послије односнијех савјета могао би га научити од прилике овако:

Драги мој! Кад судиш, вазда се сјећај, да суд није твој, него Божији и Господарев. У твојијема судскијема дјелима нека ти вазда стоји пред очима Бог и Владар, којијема служиш и у чије име судиш. У твојему срцу при суду нека вазда заједно влада правда и милост! Правда састоји се у томе: да при суђењу иштеш и нађеш истину; а милост састоји се у томе: да при испитивању имаш снисходљивога милосрђа.

V. Заповијед.

„Чти отца твоего и матер твою, да благо ти будетъ, и да долголѣтентъ будеш на земли.“

Поштуј оца твојега и матер твоју, да срећан и дуголѣтан будеш на земљи.

Кажи ми: јесу ли ти родитељи живи?

Живи су, докле хоће воља Божија, и доста су још у јакој снази.

Кажи ми: одајеш ли ти достојно поштовање својима родитељима; јеси ли их љутио твојом непослушношћу и упорношћу, и помажеш ли им у старости, као што су они теби помагали, докле си ти мален и нејак био?

Поштујем их; трудим се да их не наљутим; помажем им, али признајем, да им не чиним онолико, колико бих дужан био.

Колико је Богу угодно, кад се поштују своји родитељи, то се види из тога, што Бог таквијема синовима обећаје срећни и дуги живот на земљи; а напротив колико је опет страпан гријех, кад се родитељи не поштују, види се из тога, што Бог таквој непослушној дјечи одузима два највећа блага, а то: срећу и дуги живот.

Св. писмо вели: „проклет био сваки онај, који не поштује оца својега и матер своју.“ А на другоме мјесту опет пише: „нека умре сваки онај, који ружи оца или матер.“

Зато, љубазни мој, поштуј своје родитеље, јер су они последије Бога највећи твоји добротвори на земљи. Нигда немој заборавити, да су они много муке и патње претрпјели, докле су те малог подигли. Зато вазда си им дужан бити благодаран. Дјелом и ријечима дужан си поштовати своје родитеље, да благослов њихов остане на теби.

Вазда се сјећај, како је срећан био Исак благословом својега оца Аврама, Јаков благословом Исака, и Јосиф благословом Јакова.

Чувај се родитељске клетве као живога огња, а сјећај се вазда, како је зло прошао Хам, кад га је проклео његов отац Ноје.

Кажи ми: јеси ли вазда и у свему у срцу својему — у својој души — гајио поданичку љубав, вјерност и оданост према земаљскоме Владаоцу, нашем Узвишеноме Господару Књазу Николи I. као од Бога постављеноме оцу народа нашега, и молиш ли се Богу за Њега и Његов Узвишени Дом?

Владаоца земаљскога, нашега премилостивога Господара Књаза Николу, Узвишену Владарку Књагињу Милену; Нашљедника Књаза Данила, и Њихове Свјетлости Књажеве: Мирка и Петра и Николи Њихов Дом љубим срцем и душом, и у свакој добротворности бих био, у случају потребе, живот свој и одјецу своју и све што имам жртвовати за Господара и Дом Његов.

Ти и сваки Црногорац дужан је тако љубити нашега доброга Господара Књаза Николу; Владарку нашу Књагињу Милену и Узвишену Дјецу Њихову, и сваки је дужан такву своју поданичку љубав, вјерност и оданост у случају потребе и самијем животом својим засвједочити. Промисли само, колико је наш мудри и премилостиви Господар добра учинио земљи нашој за вријеме срећнога Његовога владања. Домовину је нашу проширио, уредио, уљепшао, унапредио и лијепији јој углед у свијету подигао.

Ми смо дужни вазда да имамо пред очима, колико су добра Његови славни и нигда неумрли предци нашој земљи учинили. Они су је пуна два вијека витешки бранили и помоћу Божијом од непријатеља одбранили и сачували су нам Св. Православну вјеру и српску независност. Тако наш сјајни Владалачки Дом Петров

вића—Њгоша заиста је заслужио, да га наш Српски народ слави и љуби, и да се вазда моли Богу за Његову срећу и напредак.

Бог је Својом Свемогућом десницом поставио Господара, да влада земљом. И сваки онај отпадник, премда их Богу хвала у нашој земљи и нема — а и не било их нигда, — који би се усудио противити земаљској власти, тај би се противио самоме Богу.

Ми дакле Владаоцу, осим законитога данка, још дугујемо поданичку вјерност, љубав и покорност Његовијема законима, послушност од Њега постављенијема властима и најпослије дугујемо, да живот наш проводимо сагласно законима Божијема и земаљскијема.

Љубиш ли ти — кажи ми — своје отачаство?

Милу моју домовину љубим као живот свој!

Тако, љубазни мој, ми смо дужни љубити своју домовину, ~~НАЦИОНАЛНА~~ ~~ВЛАДА~~ ~~ВОЈСКО~~ своју. А како не бисмо и љубили драгу ~~ВЛАДУ~~ ~~ВОЈСКО~~ своју, кад смо у њој најприје угледали ~~СВОЈЕ~~ ~~МЛАДОСТИ~~ ~~У~~ ~~ЊОЈ~~ своје младости у њој провели. — У њој имамо ~~СРПСКИ~~ ~~ОДНОШЕЊИ~~ ~~С~~ ~~БРОДНИКЕ~~ и пријатеље.

Ми имамо небројно примјера, како су наши предци љубили своју драгу домовину. — Многи су од њих и животе своје за добро њено жртвовали. Ми се можемо пред свијетом поносити славнијема дјелима нашијех неумрлијех предака, и онијем нечувенијем пожртвовањем, кога су они за обрану свега православне вјере и дичне наше домовине показали. — Они су нам сјајни примјер оставили, да и ми љубимо милу домовину своју, и да смо вазда готови љубав нашу к њој животима нашијема засвједочити.

Јеси ли вазда послушан и покоран био твојијема надлежнијема властима?

Властима вазда сам био покоран и послушан.

Тако, драги мој, властима вазда буди покоран и послушан. Власти су постављене од Владаоца, а Вла-

далац постављен је од Бога; за то у поштовању власти поштује се и Бог.

Јеси ли (ово је питање за оне, који су у власти) се старао за добро онијех, који су твојој власти потчињени и јеси ли за њих вазда радио онако, како ти налаже твоја дужност, и онако, како изискује спасење твоје душе?

Старао сам се и бринуо за њих, али не онолико, колико сам дужан био.

Тешко власнику, који повјерену му власт злоупотребава, и који не врши своје дужности онако, како му то положај његов захтијева.

Духовниче! Ја се кајем за све, што сам у мојој званичној дужности сагријешо, и молим Бога, да ми опрости.

Кад се тако кајеш, Бог ће ти опростити, а обећај се, да ћеш у будућности правично, као што заповиједа Бог и **ВАСПИТАТЕЛКА**.

Обећајем се **CRNE GORE ĐURĐE**

Јеси ли поштовао свештенике, **CRNOJEVIĆ** и духовне пастире, и учитеље, као васпитатеље нашега младога нараштаја?

Поштовао сам их вазда.

Да, свештенике дужан си поштовати. Они су служитељи Божији, и постављени су Духом светијем, да управљају стадо Божије. Свештеници: кршћавају, служе божанственој службу, исповиједају, причешћују, вјенчавају, опојавају и свршају све друге тајне и црквене обреде. Они су духовни оци и пастири народни. За то је сваки дужан поштовати свештеника, као свога роднога родитеља.

Учитеље поштуј, као васпитатеље наше младежи. Они су дјецџ као други родитељи; јер иза родитеља они су први, који се старају за добро и срећу дјеце.

Чувај се вазда, да што непристојно не речеш за које свештено лице или за којега учитеља — да не би, сачувај Боже, што лажно на част и добро име њихово

нанио. Свештеника и учитеља вазда ваља пристојно предустрести и поздравити капом, а свештенику особито пољуби и руку, која ти благослов даје.

Поштујеш ли оне, који су старији годинама?

Поштујем, али не онолико, колико бих дужан био.

Гријех је не поштовати старије годинама. Колико су они од тебе старији, толико више искуства имају, и они ти у многومه могу савјетима помоћи. А осим тога и Бог заповиједа, да се старији поштују. Ево те наредбе Божије: „пред лицем старога устани и поштуј лице старачко.“ На другоме мјесту опет стоји слична наредба: „старца пемој корити, него га моли, као оца, а старицу као мајку.“

Трудиш ли се, да своју дјецу васпиташ? — Учиш ли их страху Божијему и свему ономе, што је свето и побожно? Упућујеш ли их да љубе Бога; свету православно цркву, њене свете обреде и својега ближњег? Привикаваш ли их да буду мирни, правични и трудољубиви? Устручаваш ли их, па ма за то употребио и средство казне, од хрђавијех навика? и најпоследње: дајеш ли им ти примјер доброга и побожнога владања?

Учим их, да се поштено владају и да добро раде. А ево у чему између осталога према њима гријешим: вазда редовно не посјеђавам цркву, а бива да се чешће у кући са млађијема, а и ван куће са сусједима инадим, па се бојим, да им тијем не дајем доброга примјера. А што се тиче њихове побожности, то се надам, да ће их учитељ у школи научити свему како треба да љубе: Бога, вјеру и цркву.

Лијепо је што их учиш, да се поштено владају, и да буду трудољубиви. а лијепо је и то, што мислиш, да ће они у школи научити, да љубе Бога и у опће да буду побожни; али поред свега тога ти тијем не испуњаваш оне праве родитељске дужности према својој дјечи.

Ти треба да знаш, да су родитељи дужни своју дјецу учити, да се моле Богу, прије него ли она у школу почну ходити. — Дужни су их још из малена привикавати, да недјељом и празником у цркву иду, и да се у свему мирно и побожно владају; да са сваким пристојно и љубазно живе, да буду послушни својијема родитељима и да поштују старије годинама.

Доста зависи од родитеља, да им дјеца пођу добријем хришћанскијем путем. Зато, драги мој, учи дјецу своју из малена. Срећни ће бити они родитељи, који буду из малена у дјечи својој положили темељ страха Божијега; јер је страх Божији извор сваке мудрости и врлине. Срце дјетета невино је и мекано. — Оно као восак прионе, и на што се из почетка привикне при, томе остане за вазда.

Родитељи, такође дужни су из малена од дјеце своје отклонити све оно, што је рђаво и непристојно.

Ко дјецу своју из малена не научи побожности и пристојности, тај је убица дјеце своје.

Синови старозавјетнога свештеника Илије не слушаху оца својега, па су послје погинули и отац и синови.

Многа су тако дјеца погинула, а то највише због слабога старања њиховијех родитеља за њихово васпитање.

Жалосно је, кад родитељ нема хљеба, да нахрани гладну своју дјецу, али још је жалосније, кад нема толико воље, или нема знања, да своју дјецу научи страху Божијему, да их сваки дан храни духовном храном — науком св. слова Божијега. Учи дакле дјецу своју најприје у побожности, па у добром владању. Спречи их у тијема хришћанскијема врлинама, како би и они послје у томе опет могли и знали научити дјецу своју. И тако са једнога кољена на друго у дому твојему прелазиле би те свете врлине. Тијем начином

дом твој постао би облагорођен, и благослов Божији вазда би на њему остао.

Разумио сам и запамтићу, часни оче, твоје добре савјете, и владаћу се по њима, за добро моје и дјеце моје.

Кажи ми: молиш ли се Богу за своју дјецу, то јест, молиш ли се, да ти Бог помаже, да их можеш научити свему ономе, што је св. вољи Божијој угодно, како би били послушни теби и били ти потпора, храна и утјеха у твојој старости?

Молим се за њих, али не колико би требало.

Драги мој, вазда се моли Богу за своју дјецу, да ти Он по својој неограниченој милости поможе, да твоја дјеца буду побожна, поштена и да пођу добријем хришћанскијем путем. Помисли само, каква несрећа снађе оне родитеље, чија су дјеца непобожна, развратна и непослушна; рђаво владање дјеце долази од рђавога васпитања. Тако рђаво понашање дјеце често пута родитеље прије вјечна у гроб обори. За неваљало понашање дјеча родитељи се пред Богом одговорни. Зато се вазда моли Богу, да он од тога сачува и дјецу и родитеље.

Да нијеси више наклоњен био једноме дјетету, него ли другоме, или да нијеси при каквој диоби међу њима више нагињао на корист једнога дјетета, него ли другога?

Кад су ми дјеца била малена, вазда ме нешто срце вукло више ка сину Јовану старијему, него ли Драгутину млађему, и вазда оћах нешто ако и мало љешше хаљине набавити првome, него ли другоме.

А такви и још већи гријех учинио сам, кад су се њих двојица подијелили, т. ј. при диоби нагињао сам више на страну старијега, него млађега сина, без да ми је млађи игда ичим на то повода дао.

Таквијем поступком учинио си велики гријех. Ко у љубави и у дијелу прави разлику међу својом дјецом, тај даје повода омрази међу њима. Замисли како је те-

жак гријех саблазнити и на неправду навести дјецу своју. Да међу њима из тога дође до свађе и до рђавијех пошљедица, ко би био одговоран пред Богом за њихову несрећу, него ти. Једини је пут да се од тога гријеха оправдаш само тај, да млађему сину накнадиш све, што си му криво учинио; јер је Господ казао: „Ако коме што узмеш, да му четвороструко намириш.“

Духовниче! Ја видим, да сам учинио велики гријех, — кајем се и обећајем се, да ћу мојему млађему сину све исправити, у колико сам му неправу учинио, а поред тога љубићу га од сада као своју душу.

(Кад би покајаник на питање свештениково: има ли дјеце, одговорио да нема; па кад би изјавио, да је жалостан за то, што га Бог није обрадовао са дјецом, у томе случају нека га духовник утјеши од прилике овако:)

Љубазни мој! Не мамо жалити, што те Бог није благословио дјецом. Докори се Божијему провиђењу, јер је премисао Божији одлучан. Ти мислиш, да би ти била велика радост и тужа, кад би ти Бог даровао дјецу; а то напротив могло би бити сасвијем обратно. Да те у томе увјерим, привешћу ти неке примјере: Ева је била у неописаној радости, кад је родила Каина! Али послѣје, кад је он убио својега млађега брата, постао јој је највећа жалост!

Кад се цару Давиду родио син Авесалом, у дому царевом било је велико весеље. Но то весеље окренуло се у жалост и тугу, кад је послѣје Авесалом с војском устао противу својега оца!

Радост је била такође кад се је родио Јуда Искариотски; а послѣје кад је издао својега учитеља, Христа Спаситеља, постао је највећи на свијету грешник и одпадник!

Оваквијех примјера могли би небројно привести и из нашега савременога живота, али држим, да то баш није нужно, зашто их и ти сам у неколико можеш знати.

Ово нека те утјепи, па вазда буди задовољан свијем онијем, што од Бога долази.

Духовниче! Покоравам се светој вољи Божијој, и по твојијема савјетима остајем Богу благодаран, и обећајем, да ћу вазда бити задовољан свијем, што од Бога долази.

Јеси ли (питање је за оне, који у дому своје држе слуге и слушкиње) кад што неправо учинио својијема слугама? Јеси ли према њима био немилостив, нагоњећи их, да раде више, него што могу, и јеси ли што укидао од њиховијех платата?

Желио сам, да ми се што више уради, па сам чешће пута теретио најамнике сувишницјем радом, а међутим признајем, да им нијесам ни плату давао према њиховој раду и труду.

То је грехота, па у будуће чувај се тога. Најамнике ваља пазити, као дјену своју. Према њима вазда ваља бити правичан, милостив и снисходљив, и то ће олакшавати њихов труд. Тешко ономе, ко кућу своју кући неправдом. Не издати најемничку плату гријех је, који вапије на небо. Св. писмо наређује: „Нека плата најемника не остане у газде од вечера до јутра.“

Св. апостол Павао вели: да се газде према слугама односе у страху Божијему милостиво и љубазно, као са својом у Господу браћом знајући, да они каогод и газде имају Господа на небу.

Јеси ли (питање је ово за слугу — најемника) давао повода, да се на тебе љути твој газда, код којег служиш? И јеси ли био небрежљив у раду, који ти је био на аманет предат, то јест: јеси ли га радио и пазио, као што би, да је био твој?

Бивало је, да сам погдјекад стварао прилике, да се на мене љути мој газда. У раду могао сам бити и марљивији, него што сам био, те признајем, да сам тијем газди чинио штету, а себи гријех прибирао.

Да, кад тако признајеш свој гријех, Бог ће ти опростити, а у будуће поправи се, па буди правичан и поштен према кући, у којој се хљебом храниш.

Духовниче! Обећајем се Богу и теби. Тако — драги мој — нигда немој заборавити, да кад служиш газди, да служиш самоме Господу. Зато имај вазда на уму, ако те при којему раду не види твој старјешина, види те Бог.

Немој се стиђети с тога, што другоме служиш, кад се Господ наш Исус Христос није стидио и ноге опрати својима ученицима.

VI. Заповијед.

Не уби.

Да нијеси ти — сине мој — кога убио, или да нијеси другога наговарао, да некога убије, или да нијеси кога подстрекавао на свађу, једном ријечју, да нијеси ти ичим дао повода нечијој смрти?

Нијесам, сачувај Боже.

Немој нигда никога убити, а вазда избјегавај од свега онога, што те може на убиство навести. Бог строго забрањује убиство, то јест, одузимање живота другога. Да у овако страшни гријех не панеш, уклањај се од зависти, пакости, љутине, освете, пјанства, непоштене жеље, неуредног владања и грамжења за туђијем имањем. и т. д.

Да сваки убица и овога и онога свијета рђаво пролази изложићемо неколико примјера: Каин, који је убио својега брата Авеља, нигдје није могао себи мјеста наћи. Он се је потуцао од немила до недрага, докле га један од унукâ неговијех није убио!!

Цар Фараон, који је дао поубијати многу дјецу у Мисиру, са цијелом својом војском погинуо је у Црвеном мору.

Оваквијех примјера, да су зло прошли сви они, који су другоме о глави радили, могли би небројно привести. Али за твоје увјерење доста ће бити приведени случајеви.

Да нијеси кога отровао?

Сачувај Боже! нигда нијесам тако што ни помислио.

И немој нигда ништа учинити, што би било на штету живота твојега ближњега, него љуби његов живот, као што свој љубиш.

Духовниче! У вријеме рата као војник убијао сам непријатеља; а такође, кад сам служио као перјаник на Цетињу, суд је био једнога злочинца осудио на смрт, и ја сам у друштву са другијема био одређен, те смо га стријељали, кажи ми: је ли ли и једно и друго грехота?

Војници, који за вријеме рата убијају наоружаног непријатеља, нимало не гријеше, него на против они тијем своју дужност врше бранећи св. Православну вјеру и своју домовину. Грехота би била војнику, кад би у рату убио онога непријатељског војника, који би пред њим оружје своје положио, и као преданик у његове руке на милост и немилост себе предао. Кад суд по земаљскоме закону некога злочинца на смрт осуди, онијема војницима, који по наредби суда такога злочинца стријељају нема никакве грехоте. Осудити некога за учињени злочин на смрт то је потође средство, ка мојему суд од невоље притијече с намјером, да би се таквом строгом осудом спријечила даља злочинства.

Да се нијеси с киме свађао онда, кад си могао у миру бити?

Јеси ли што учинио, што је твојега ближњега унесређило?

Нијесам и не дај Боже.

Духовниче! Кажи ми: је ли крив онај, који другога нехотице убије?

Онај, који другога нехотице убије, не може се за невиног сматрати, а особито: ако се убиство из немарности догодило. У свакоме случају такав убица треба да се оправда пред грађанскијем судом и пред црквом. Пред црквом нека се оправда искреном исповијешћу. Исповијед треба да буде чиста и истинита. Ако се не би

тако истинито исповиједо, не би се могао оправдати пред Богом, који све зна и све види.

Да нијеси ти кога убио нехотично?

Нијесам ни дао Бог.

Да нијеси допустио, да неко умре, а могао си то спријечити да си хтио; као на пр. од глади, од болести или самоубиства?

Нијесам.

Осим убиства, о коме смо мало час говорили, за убиство сматрају се и ови случајеви, који су налик на убиство, и то: кад неко на невинога човјека приноси нешто, а увјерен је о његовој невиности. Кад богати допусти, да поред њега сиромах умре од глади или од зиме, па му неће помоћи. Кад ко рђаво поступа са слугама, бије их и мори глађу, или кад им префераном радњом живот прекрађује. Кад ко себи или другоме неумјереношћу уживања крађу живот убија. Који би човјек у овијема или тек овијема случајевима могао другоме помоћи да се обрети живи, а он се сматрао као убица.

CRNOJEVIĆ

Кажи ми: признајеш ли ти, да си у којему од овијех или подобнијех случајева сагријешо Богу?

Признајем, да сам грјешан, али у томе нијесам погријешо.

Драги мој! Осим убиства тјелеснога има и друго убиство, а то је убиство душевно. Душевно је убиство то, кад неко својега ближњега на гријех наговара; кад га на невјерство и неваљалство учи, и кад га саблажњава, и тијем начином квари својега ближњега, те пропане и духовно умре.

Такође тешко су криви родитељи, ако допусте, да дијете умре некрштено. (А још би више крив био свештеник, кад би му се јавило, да је дијете у опасности, па он не би дошао, а дијете умре некрштено).

Као што на више годишњи затвор судови осуђују убице тјелесне, тако и духовно убиство заслужује ду-

ховну казну; јер допустити, да дијете умре некрштено значи убити га духовно. За то ти препоручујем, да се од овога строго чувате. У кући твојој, а и код твојијех сродника, и свуда гдје би се твој глас слушао настој, да се дијете што прије крсти.

Имаш ли ти што казати: јеси ли сагријешо и у једноме од овијех питања?

Нијесам

Кажи ми: завидиш ли коме, или чиниш ли коме какве пакости?

Никоме не завидим нити икоме пакостим.

Кажи ми: упињеш ли се, да својему ближњему нашкодиш онда, кад га видиш, да је он бољи од тебе?

Не, то не чиним, него се напротив радујем добру ближњега брата.

Тако, љубазни мој, нека ти се душа радује и весели кад видиш, да је твој ближији у добру и радости.

Јеси ли настојао, да се помириш са онијема, који су те у чем увриједили; јеси ли се опростио, да им опростиш, и јеси ли се заузимао, да помириш оне, за које си знавао, да су у завађи?

Један од мојијех сусједа увриједио ме тијем, што је хтио да убије моју част невину. А вјеруј — духовниче — прије бих му опростио, да ми је на живот покушао, него што ми је хтио оцрнити образ. То нијесам му могао опростити.

А шта ти је хтио наметнути?

Рекао је, да сам ја, кад смо били у планини, украо једног брера из мојега комшилуга. А ја га, сачувај Боже, нијесам украо. Брав тај био је залутао у туђу стоки и нађен је био послѣ неколико дана. Да се мојом несрећом није нашао, мене по његовом свједочанству хоћаше суд шипкати. — Промислите — с каквијем ја оћах послѣје образом гледати Црногорце? Није ми ово лако опростити!

Тај опадач таквијем поступком грдно је учинио и сагријешио је Богу и тебе је грдно увриједио. Ти, као добри Хришћанин, ваља да му опростиш. Кад ти увреду ближњему не би опростио, не би ни теби Бог опростио твоје грјехове.

Духовниче! Кад је тако ја ћу му и опростити.

Тако — драги мој — опрости му, па ће и теби Бог опростити, по ономе што је Господ рекао: „ако ви, људи, не опростите увреде један другоме, неће ни вама Бог опростити грјехове ваше.“

(Наставиће се.)

Л Е К Ц И Ј Е

NACIONALNA

ПРАВОСЛАВНО-ХРИШЋАНСКО ДОГМАТИЧКОГ БОГОСЛОВЉА

CRNE GORE DURDE
по рускијем богословима

За своје ученике Богословско-Училишњске Школе

САСТАВИО: **Лазар Т. Перовић.**

(Наставак.)

Христос безгрешан човјек.

И ако Христос Спаситељ прими на себе тијело човјечије, родивши се силом и надахнућем Св. Духа од шћери човјечије, чије и душа и тијело бијаху истим духом унапријед очишћени, ипак не узе Он на себе обично тијело смртних људи, тијело, које умире и труне, већ тијело чисто од свакојег гријеха, јер је и Његово рођење чисто, свето „яко беззаконія не сотвори, ниже обретеся мость во устьхъ его, и язвѣнь бысть за грѣхи наша, и мученъ за беззаконія наша“ (Ис. гл. 53, ст. 4—9); а у заједници двају природа исто се одржала једна Божанствена личност, а то значи, да човјештво у Њему није добило какву год особиту самосталну личност, већ га је примило Божанство тако, да је и послѣје овога Спаситељ наш остао

оним истим Сином Божијим, којим је био и „въ лонѣ отчій.“ Ово нам тврде сви старински симболи, а то је утврђено и на васионским саборима.

Нашем је разуму непојмљиво, како се *двје* природе мо-гоше спојити у *једну* личност; то нам је „велия благочестія тайна“ (1 Тим. 3, 16); али, у колико је то могуће схватити, наша нас црква учи, да је то сједињење *неликвено*, т. ј. нијесу се слиле *двје* природе тако, да би из њих изашла нека трећа, него *обадвје* постоје као *двје* различите природе у *једној* личности; за тим ово је сједињење *неизмјењиво*, т. ј. нити се Божанство измијенило у човјештво, нити је човјештво при-јешло у Божанство, него остаје и једно и друго у цјелини у једном лицу Богочовјека. — Да је ово баш овако види се отуда, што се Њему с једне стране приписује Божанствена природа, Божанствена својства и Божанствене радње, а Он се назива *савршеним Богом*; а с друге стране човјечија природа, човјечија својства и човјечије радње, а он се представља као *савршени човјек*. Кад би се пак Божанство и човјештво Његово помијешале у једно, нити би Он био савршени Бог, ни савршени човјек, нити би имао *једне* природе, већ неку нову, која би изашла из смјесе *првих двају*, те би имала и нова својства и нове радње. Исто тако кад би се човјештво изми-јенило у Божанство, ово би *такође* тако рећи, прогутало и тада би у Христу остала само једна читава природа — Бо-жанствена, пошто би прва изгубила своја својства.

Света црква даље нас учи, да су се у Христу сјединиле *двје* природе: а) *нераздијељено*, т. ј. не постоје одвојено, нити сачињавају два особита лица, премда су *обадвје* читаве и међу собом различне; б) *нерастављено*, т. ј. откако су се још у моменту зачећа сјединиле у утроби пречисте Дјевојке у једно лице Бого-човјека, нијесу се *више* раздвајале, нити ће се икад раздвојити, пошто се не раставише ни у минутоу крсних мука, када Он крвљу својом цркву своју заштити, *јер и ако је умрљо као човјек* — како вели Дамаскин — *и ако се Његова пресвета душа одвојила од пречистог шијела, опет је Његово Божанство за-стало и у шијели и у души, нити се оно и за један час одвојило од буди којег; значи: и тада је остала једна личност, а није се раздијелила на двоје.*

Не растави се ни после Његовог ускрснућа, јер Он шијелом из гроба устаде, па се ни на општем ускрснућу растави неће, јер ће се опет у шијелу јавити као праведни Судија и изградодавалац.

Пошљедице сједињења двају природа у једну личност Богочовјека.

Пошљедице су ове тројаке: једне се односе лично Христу Спаситељу, друге Његовој Пресветој Мајци, а треће Пресветој Тројици.

Пошљедице, које се лично Њему односе, састоје се у зајамном одношају својстава двају природа, а то тек онда има смисла, када се обадвије као једна цјелина узму, али не никако засебно, т. ј. не могу се Спаситељеву Божанству одвојено приписивати својства Његове човјечије природе, нити пак Његову човјештву одвојено својства Његове Божанствене природе, јер обадвије природе у Њему остају потпуно читаве и различне, те нити је пријешло Божанство у човјештво, нити обратно. „По овом, кад говоримо о Његовом Божанству (не примјењујући Га к човјечијем шијелу) не приписујемо Му никаквих људских својстава. Тако, не говоримо, да је Божанство створено, или да је страдало; исто тако ни човјештву Његовом не приписујемо никаквих Божанствених својстава. Тако, не говоримо, да је човјештво нестворено. **НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА СРБНЕ ГОРЕ БУРЂЕ ГРНОЈЕВИЋ** Иако се личне личности, то, кад јој дајемо име, које је позајмљено од обадвије природе, или само од једне, онда и у првом и у другом случају приписујемо му својства како једне тако и друге природе. Тако, можемо казати о Исусу Христу, да је Бог пострадао, или распет на Господ Славе; а исто тако можемо Га назвати првјечним младенцем, човјеком началним“ (Изл. вјер. књ. 3, чл. 4).

Човјештво је у нашем Спаситељу примило од Божанства све, што је могло примити, обогатило се сваком премудрошћу, светошћу и животворном силом до највећег ступња — обожавања, али је ипак остало ограничено, јер се по природи и њеним својствима није измијенило, пошто би у том случају значило, да се сасвим прелило у Божанство, добивши мјесто човјечијих, Божанствена својства.

„Као што пресвето и непорочно Његово шијело са обожењем није уништено, већ је остало у својим сопственим границама и оним, што јест само по себи, тако се исто није уништило са обожењем ни човјечија Његова воља, већ је остала цијелом“ (VI вас. сабор).

Пошто су Божанство и човјештво у Њему спојени нераздвојено у једној Божанственој личности, а исто је то Његово човјештво — човјештво Бога Слова, то Њему, као Богочовјеку, искључиво припада Божанствено клањање и по

Божанству и по човјештву, пошто Га сам Отац тако узвисио и даровао Му име „еже паче всякаго имена, да о имени Исусовѣ всякое колѣно поклонится небесныхъ и земныхъ и преисподнихъ и всякъ языкъ исповѣсть яко Господь Исусъ Христосъ въ славу Бога Оца“ (Фил. гл. 2. ст. 9—12). Због тога се и слика у нашој цркви на иконама у тијелу и ми, гледајући Га и клањајући Му се — мислено се преносимо Његовом Божанству, а не тијелу човјечијем. О овоме нам лијепо говори стихира из триода I-ве недјеље великог поста:

„Владиско, твоја Божанствена природа не да се описати; ми те не би могли ни описати, да нијеси најпослије изволио тијело наше на себе узети и постати предметом нашег описа. Узевши на себи тијело примио си тим самим и сва својства његова. Зато ми, описијући, т. ј. преставаљајући твој шестелни изглед, целивамо га усрдно, узвисујући се љубављу к теби.“

Христу Спаситељу припадају и двије воље: Божанствена, која се равња вољи Његовог Оца и човјечија, која се у свему покорава Божанственој. Ово је насупрот монофелитству, које, одбацујући у Њему човјечију, признаваше само Божанствену вољу. Да није то, како она тврђаху, види се из самих ријечи Спаситељевих, Владиславу да није дошао на земљу да врши своју вољу, него да се у Гетсиманији кад се мољаше Оцу, „обаче на моя воља твоја да будеть“ (Лук. 22, 42). Одавде избија зависност Његове на земљи воље човјечије небеској — Божанственој вољи свог Оца. Исто тако приписују Му се двије радње: Божанствена и човјечија. По Божанству свом Он је све оно чинио, што није кадар обични човјек учинети, као на пр. чудеса, а по свом човјештву осјећао је тугу, жалост, умор, муке и страдања, која Божанству не доликују.

Пошљедице, које се односе Његовој Пресветој Мајци, састоје се у томе, што је Она родила свог Јединца Сина надахнућем Св. Духа по човјештву, које се је у моменту самог зачећа удружило са Његовим Божанством и постало својином Његовог лица, зато се она с правом називље Богородицом, Именом, којим је најприје зову стара Јелисавета, будући испуњена Духом Светим, те по утицају истог Духа Она у чуђењу говори: „Откуда мнѣ сіе, да приидеть Мати Господа моего ко мнѣ“ (Лук. 1. 41,—3).“ Не треба мислити — вели Св. Кирил Александријски — да се најприје родио од Свете Дјевојке обичан човјек, и затим да је сишло на њега Слово; него кажемо, да се Слово у самој утроби сјединило са природом

човјечијом и родило се тијелом.“ Његове исте ријечи потврдио је III вас. сабор, кад је побијао јерес Несторијеву: „*који не признаје Емануила истинитим Богом, а затим Свету Дјевојку Богородицом, јер је Она по тијелу родила Слово, које је од Бога и које је постало тијело — анавема.*“ *)

Пошљедице к Пресветој Тројици састоје се у томе, што се почовјечило само друго лице, Бог Син, пошто Он, као и остала лица, поред заједничке природе, која је читава код сваког тројединог лица, и која се није ни код једног почовјечила — као лице разликује се од осталих, те зато је Син, имајући Божанствену природу, примио још по вољи Оца и човјечију, али није престао бити ни Богом, ни сином Божјим, нити се икако, као Божанствено лице, измијенио, већ је остао онај исти прави, а не посињени Син, какав је био и прије овога, пошто човјештво у њему не саставља какво-год засебно биће, или лице, већ га је у себи примило Божанство и сјединило се на свагда с њим. Ово нам тврди и св. писмо и света црква, која је то као догмат утврдила на IV васел. сабору.

Тројачка служба Христа Спаситеља.

Сам назив „Христос“, што значи „помазаник“, напомиње нам Његове тројачке дужности, које је извршио у корист свега човјечанства: *пророчку, првосвештеничку и царску*, јер у старом завјету име Христос припадале свима онима, који ма коју од тих дужности вршаху, за које бијаху и нарочито помазани, а Христос је Спаситељ прије свију и над свима Богом помазан „*елеемъ радости паче причастникъ*“ (ис. 44, 8).

1.) Пророчка служба.

Као највећи пророк, којег су старозавјетни пророци предсказивали, Он је ову своју дужност свечано извршио тиме, што је с највећом јасношћу објавио људима вољу Божију за спасење свијета и дао им нови, најсавршенији закон вјере и доброчинства, који служи на срећу свега човјечанства и којег је сам Он лично ширио и тумачио на све стране, као прави учитељ, најсавршенији педагог људства „*силенъ дѣлом и словомъ предъ Богомъ и всѣми людми*“ (Лук. 24, 19).

Као таквог Богом обећаног учитеља и пророка предсказују нам Га старозавјетни пророци: Мојсеј, Исаија, Давид и

*) Макарије, с допунама Шевича, књ. II, стр. 56.

заједнице, тако и заједнице, свега духовног свијета — Његових анђела, па и сама земља остаде „прокљета вѣ дѣлѣ чело-вѣка“ (Быт. 3, 17). Да се задовољи вѣчна правда и понови воља и расположење Божанства према грешном човјеку, овоме се слабомоћном јавља Богочовјек — избавилац и прима на се крст мука и страдања нама досуђених и то преноси за вријеме свега свог земаљског живота „да чада Божија расточенная собереть во единое“ (Лук. 51, 52). Он се на голој слами рађа у пустињи од сиромашне Дјевојке, која бјежи са њим, да му живот спасе. Тридесет се година Он мучи као остали људи радници и помаже свом поочиму у његовом столарском раду, заборављен од људи. Крштава Га Његов слуга и сада прелази у јаван живот, путује пјешнице кроз села и градове и шири небеску науку, потврђујући је својим чудесима: мрзе Га свуда, гоне Га, опадају, хоће да Га убију. Нигдје слободне минуте, нигдје речице душевне утјехе. — Изабрао је 12 својих вјерних ученика и међу истима један му о глави ради, издајник Му је: хватају Га, ругају Му се, пљују Га, међу на Њега трнови вијенац, бију Га, дају му тешки дрвени крст, под којим посрће до крвавих поти у присуству своје миле мајке, раздирају Га копљем Му ребра уробадају на крсту. —

Сав овај низ непрекидних тешких мука и невоља, самопожртвовања и највеће послушности ирема свом Оцу, обухвата собом праву првосвештеничку дужност Христа Спаситеља. Задатак старозавјетних првосвештеника бијаше, да приносе Богу дарове и жртве ради људских грехова, а Он, од вјечности Богом назначени првосвештеник „почину Мелхиседекову (Мо. 22, 44; Марк. 12, 36; Лук. 20, 42) мјесто обичног трошног дара — самог себе приноси на жртвеник и тим мири небо и земљу, нас ослобађа од гријеха, и припрема станове у дому Оца свог.

Драговољно пролиће драгоцјене крви безгрешног човјека — Спаситеља, примирило је небо и земљу, анђеле и људе под једном својом главом у заједничку Божију цркву, скинуло проклетство са земље, потпуно отплатило онај велики морални дуг, којег човјечанство дуговаше свом Богу. Дуг тај — осуда на муке и смрт не само што Спаситељ потпуно подмири за нас своје Оцу, већ нам још стече и нову срећу — вјечни живот. Он све то могаше учињети за све, нас не гледајући на то, што је он један, а нас има на милионе, јер Он није обична, него Божанствена личност, са којом се не може сав свијет и све на

њему и у њему сравнити по значају, зато се је и за све безбројне грехове људства Бог потпуно намирио, јер је сам платац тих дугова опет био Бог; Он је пут, истина и живот, врата, кроз која свако слободно може проћи, ко жели да се спасе, пошто је Он, као што раније напоменусмо, онај „иже вѣсмъ чловѣкомъ хоцетъ спастися.“

Попљедидеце замашног дјела искупљења, којег је Христос за нас извршио својим животом и смрћу, биле су од великог значаја и за Њега самог, јер се Он тијем још више прославио по човјештву тијелом, пошто Га видимо, гдје по узносу свом на небо сједи са десне стране свог Оца; видимо Га, гдје Му се као Богочовјеку клањају и небо и земља, и сами анђели Божији; видимо Га у тијелу „за пріятіе смерти славою и честію вѣнчана“ с потпуном влашћу, у оној слави и величини, коју је по Божанству од вјечности имао.

3.) Царска служба.

Да би Спаситељ при вршењу великог свог дјела доказао своју Божанствену природу знамења и чудеса, што није кадар смртни човјек, да се у том случају користио својом царском силом и моћу и њом рушио област нечастивог духа — пакао и отворио нам врата у царству вјечне славе, као „Богъ крѣпокъ, властитель, началникъ міра, отецъ будуще вѣка“ (Ис. 9, 6—7). Ову своју царску моћ Он је показивао нада свом природом, кад је претворио воду у вино, утишавао морске валове и слободно пјенице по мору ходио, оздрављивао болеснике, слијене, хроне; показивао се силама пакла тако, да су сами нечисти духови дрхтали од Њега, а гонили их је силом своје ријечи из људи; дизао је мртваце и оживљавао, а што је најглавније — с душом је и Божанством својим, док Му тијело мирно у гробу почиваше, сашо у пакао, разбио његове мрачне затворе, свима вјерним, који Га тамо чекаху, објавио, да је смрт смрћу уништио, као што говори св. Иринеј: „силази Господ у дубину земље, јављајући и тамо свој долазак и опроштење грехова онима, који у Њега вјерују; а вјеровашу у Њега сви они, који Га очекиваху, т. ј. сви они, који наговјетљивашу Његов долазак и служашу се Његовим наредбама: праведници, пророци и илтријарси.“

Затим је силом свог Божанства устао славно из гроба, сјединио је своју пресвету душу са свјетоносним и бесмртним тијелом, одвео их у приправне станове свог Оца, коме је Он отишао и сио са десне стране „да поклонятся ему вси Ангели

Божји“ (Евр. чл. I, ст. 6), да нас лично као наш заступник штити код Оца свога у свакој нужди, кад Га од срца кличемо у помоћ и да свим силама неба и земље подржава ширење светог јеванђеља за спасење свега човјечанства.

Ову Његову царску службу потврђују нам ријечи самог старозавјетног Месије, које у Давида читамо: „Азъ поставленъ есмь отъ Него надъ Сиономъ горою святою его“ (пс. 2, 6). То су нам предсказивали старозавјетни пророци, као на пр. тридневно борављење Јонино у утроби китовој; то нам исто тврде апостоли, наша црква, њени учитељи и проповједници: „Христосъ единою о гресѣхъ нашихъ пострада — вели апостол Петар — праведникъ за неправедники, да приведетъ ны Богови, умерщвленъ убо бывъ плотію, оживъ же духомъ, о немъ же и сущимъ въ темницѣ духовомъ сошедъ проповѣда“ (1, Петр 3, 18—19).

Царство Христово, Његова слава заедно са Оцем и Духомъ Светим трајаће вјечно, јер је то Њему припадало и прије створења свијета; али служба царска само ће дотле трајати, док не подведе све непријатеље под своје ногае и сасвим се не истријеби царство вичистихъ духова. Тада ће по свеопштем суду бити ново небо и нова земља, а власт ће сву предузети сам Отац „да будетъ Богъ всяческая во всѣхъ“ (1. Кор. 15, 28).

CRNOJEVIĆ
(Наставиће се).

— 32 —

ЖИТИЈЕ СВ. ЈОВАНА, ПРЕТЕЧЕ И КРСТИТЕЉА ГОСПОДЊЕГА.

По МИНЕЈАМА ЧЕТИ — ПИШЕ ЈЕРОМОНАХ **Никифор**, учитељ.

Зачатије Св. Јована (23. Септембра.)

Зачеће Св. Јована Крститеља било је на чудесан начин.

Родитељи Св. Јована, Захарије и Јелисавета, били су врло побожни, али нијесу имали од срца порода, а то се сматрало за велики порок, јер јеврејски закон и данас допушта човјеку, да може пуштити своју жену, ако му нема дјецe; па осим тога то сматраху и као неку казну од Бога. Ушљед тога Захарије и Јелисавета често су се пута молили Богу, да им удјели једно дијете, али су они већ били остарали.

Те године, кад се Св. Јован зачедио, Захарије је био редни архијереј у јерусалимској цркви, те је редовно служио и приносио Богу жртве. Кад се један дан налазио у олтару, наједанпут обрете се пред њим архангел Гаврило и рече му: „Не бој се, Захарија! Бог је твоју молитву услишао, и твоја ће жена родити сина, којему ћеш надјенути име Јован. Теби ће бити радост велика, а и многи други радова ће се његовоме рођењу.“

Захарија му на то одговори: „То је нешто чудновато, што ми говориш, о радосни гласниче! Рађати дјецу у старости то је нешто немогуће, јер је противу природе, јер како ја, тако је и моја жена стара.“

Архангел му на то одговори: „Чим си почео говорити, видио сам, да си маловјеран и да сумњаш у моје ријечи. Вијест, коју ти ја казујем, и ако је противу природе година твојих и твоје жене, али није противу Божијега свемогућства, којему нема ништа, што Он не може учињети, јер Он може и од камена подигнути дјецу Аврамову. Али зар не знаш, да је Богу било могуће створити Адама од земље и Еву од његовога ребра, а старој Сари дати сина Исака, — тако ће Бог дати и твојој жени сина, јер је саслушана твоја молитва.“

Захарија му на то рече: „Ја данас приносим молитве о доласку обећаног нам Месије, којег нам је Бог обећао преко пророка, да нам што прије дође и да избави свој народ из ропства незнабожачког. Осим тога, још се молим за опроштење грјехова мојих и другијех људи, а о томе, да ми Бог даде сина већ се не молим, јер сам остарио, а тако је и моја жена остарила.“

Архангел му на то одговори: „Ја сам Гаврило, који стојим пред лицем Свемогућег Бога, и по Његовој вољи знам, да се ти сад нијеси молио, да ти Он даде сина; али знам и то, да прије него си и са женом остарио — молио си се, да вам га Он да; зато Он, као преблаг и свезнајућ, који зна и види и најмањи покрет срца, и који саслушава молитве онијех, који Му се моле, услишио је и твоје молитве и даће вам сина, који ће бити велики пред Господом.“

Захарија опет рече: „Видим, да си анђел Божији, о радосни и мили гласниче! јер и твој говор о томе свједочи. У почетку кад си ми се јавио уздрктао сам од страха, као год што се препао и пророк Данило и мајка Самсонова, кад су видјели ангела. тако сам се и ја препануо, па се не смијем ни противити твојим ријечима, али се опет усуђујем упитати: Због шта

ће мој син бити тако велики? Зар он може бити бољи и поштованији од пророка Јеремије, којему је Бог рекао: „прије него сам те створио у утроби материној — познао Сам те; и прије него си се родио посветио Сам те за пророка међу народом?“

Архангел Гаврило му на то опет рече: „Син твој биће велики пред Богом и превазићи ће духовним величанством Јеремију, јер и ако је Јеремија освећен за пророка прије рођења, али ће се твој син испунити св Духа још од самога зачећа у мајчиној утроби. Јеремија је само пророковао о Месији, а твој ће син положити руке на Њега, и крстиће Га. Због тога, не само Јеремију, него и све остале, друге пророке, превазићи ће величином Божије благодати, и неће бити вишега, који се рађа од жена, од Јована Крститеља. И као год што звијезда звијезду надмашује славом, тако исто и Божији светитељи један другог надмашују у слави и чести, јер и у нашијем анђелскијем чиновима, који вазда гледамо лице Божије, има разлике, и Бог не открива свијема тајне једнако, него преко вишијех јавља нижијема. Многа звијезда истече прије сунца, али само једина Даница истече тамо пред сунцем. Многи пророци су проповиједали долазак Месија на земљу, а син твој, који ће се родити, не само што ће ријечима проповиједати Његов долазак, него ће Га народу и прстом показати, да због тога ће и бити највиши од рођених женама, те колико ће бити радоснији сами догађај од благовијести за његово рођење, толико ће бити виши и славнији он од осталијех пророка. Сви закони и пророци до сада само су прорекли о Месији, а он ће бити свијема пророцима крај, а такође крај Старога Завјета и Закона, а Претеча Новога Закона и Благодати.“

Захарија на то рече: „Добра је и радосна твоја вијест, о Божији анђеле! Пошто сваки добри син весели својега оца, то онда како неће веселити мене старца мој син, који, говориш, да ће бити тако велик и одабран. Но како се могу ја веселити, кад сумњам у твоје ријечи, а радости не може бити о сумњијем ријечима, него само о истинитијем. — Молим те, кажи ми, по чему ћу се увјерити о твојој вијести, коју ми доносиш?“

Архангел му Гаврил тада рече: „Зар још сумњаш у моје ријечи, о Захарија? Зар ти ја као Божији посланик говорим неистину, кога ме је Бог послао, који је истинит у свим својим ријечима, и преподобан у свим својим радњама, и којему је све могуће што рече? Ти будући свештеник и учитељ народа Израилског и још не знаш, да је дошло вријеме доласка Месије,

о чему сам избројио седминама година, кад сам био послан у Вавилон код пророка Данила? Но пошто нијеси повјеровао мојим ријечима, то буди нијем, све док се не изврши оно, о чему сам ти говорио.“

Пошто архангел Гаврил ово изговори полети на небо, а Захарија занијем, те ни народ није могао у цркви благословити, него их је онако на знаковима отпустио из цркве.

Рођење Св Јована Крститеља (24. Јуна.)

Од како се Захарија разговарао са Архангелом Гаврилом био је све нијем и није могао говорити. Његова жена Јелисавета затрудни, и кад се испуни вријеме, она роди сина. Кад то чују сусједи и рођаци Захарини скупе се у кућу код новорођенога дјетета и било је велико весеље и радост, као што је и казао архангел Гаврило Захарији.

Пошто се дјетету напуни осам дана, тада дођу свештеници да га по закону обрежу, и да му надјену име. Свештеници су хтјели да му надјену име очино, али се томе противила његова мати, која је говорила да му надјену име Јован. Тада они не знајући шта да раде, почну знацима питати Захарија, како ће му дати име, а Захарија зашпте у њих једну птичицу, да им на њој напише. Пошто узме птичицу и на њој написа „Јован нека му је име,“ одмах му се језик одрјеша. Ко год се ту десио свако се томе чуду много дивио, а тако и сва околина, и почели су говорити: „Шта лиће да буде ово дијете?“ Сами цар Ирод кад је чуо за њега почео је говорити: „Шта ли ће да буде од тога дјетета?“

Кад се Исус Христос родио у Витлејему, и кад су дошли источни мудраци преко Јерусалима да Га траже, да Му се поклоне, тада им нареди Ирод, да се врате кад Га нађу, да и њему кажу, гдје се налази, бајаги да и он иде Њему на поклон. Но кад Анђел јави мудрацима, да се из Витлејема врате другијем путем, а Јосифу и Пресветој Дјеви Марији, да иду у Мисир, тада Ирод пошаље војску те поубијају сву дјецу малу у Витлејему и његовој околини. Ироду тада падне на ум за Јована, и рече у себи: „може бити да ће баш он бити цар јудејски“ — и науми да убије Јована, али чим се чуло у Хеврону о злочинству Иродову, Св. Јелисавета дохвати дијете и утече с њиме у планину, те га војници нијесу могли наћи ни убити. Захарија није био ту, него му још није била изашла чреда службе, па је био у Јерусалиму. Војници Иродови тражили су дијете с мајком по пустињи, и већ су се били при-

макли мјесту, гдје су се они крили. Кад Јелисавета угледа војнике тада закуми стијену, да се раствори, и да ју сакрије од војника Иродових, и стијена се растворила, у коју се они сакрију, а војници кад их не могоше наћи врате се натраг и кажу Ироду. Тада Ирод пошаље у Јерусалим код Захарије и заиште од њега да му да Јована. Захарија одговори посланицима: „Ја сад служим Богу Израилеву, а гдје је мој син Јовап — не знам.“ Кад то Ирод чује, нареди посланицима поново, ако им Захарија не даде сина, да њега самога убију. Посланици пођу онет у Јерусалим и почну пријетити Захарији смрћу, ако им не даде својега сина Јована. „Ви можете убити тијело — одговори Захарија — али ће Бог примити моју душу.“ Свирјепи војници Иродови тада убију Захарију међу храмом и олтарем.

Јелисавета пак живљаше са Јованом у оној пећини. Бог нареди те се тамо деси једна пећиница, у којој су се склањали од времена, а над пећином израстао је био један финик (урма), који је спуштао своје гране и хранио их.

Послије 40. дана убиства Захарина, св. Јелисавета умре, а анђел Божији дође код Јована и ту га је чувао, све док му је Бог наредио да иде да проповиједа народу покајање, одакле је он и пошао у Јорданску пустињу и тамо проповиједао и кршћавао, гдје је дошао и Сам Спаситељ Христос, да и Њега крсти, чему се Јован најприје противио, али кад му је Христос рекао, тада Га је и крстио.

(Наставиће се.)

УЧИТЕЉ У ШКОЛИ И ВАН ШКОЛЕ.

НАПИСАО: А. Јовановић учитељ,

І. У школи.

Учитељ је душа у школи; он је и васпитач и наставник, те према томе треба прије свега да повјерену му дјецу поучава, али то поучавање мора бити удешено према њиховој душевној снази. Особито треба пазити на умне способности појединаца, па ако су — као што мора бити — различне код ученика, онда се знади наћи у томе: немој обраћати већу пажњу на оне, који боље схваћају, бистрији су и већи дар имају за

науку; немој се у обучавању више њима обраћати, но другијема; буди такав, да успијеш, те да онијема, који имају слабији дар и мању вољу за науком, улијеш већу, чувајући се, да ти дјеца не иду у науци једно напријед, а друго озад, јер онда твој труд у раду и тежње да их обучајеш остаће без икакве користи.

Вољу за науком код ученика подстичу: родитељи, учитељи, учioniце и начин обуке. А како све то бива? —

Родитељи треба да хвале својој дјечици учене људе, казујући им, шта вреди један учеван човјек, а шта неучен, — особито пак треба да хвале оног учитеља, којему мисле дјецу предати, да их учи; да им обџају, кад буду ишла у школу, пак кад се добро узуче, куповати лијепих књижица, лаписа, одијела и другог. Не раде ли родитељи тако, онда не само да дијете неће имати вољу за науком, него ће залуду и ићи у школу. Није доста од родитеља само подстицати вољу код своје дјеце за науком, него и упућивати их, настојавати, да им дјеца већ пошто су једном отишла у школу — иду уредно, не обустављајући их без велика узрока, као и то: дајући им све за школу потребне ствари. Кад овако родитељи поступају са својом дјечицом добиће од њих у будуће оно, чему се нада сваки родитељ од своје добре дјеце.

Учитељи пак, ако буду очински поступали према повјереној им дјечи, не казнећи их (тирјански), не одбијајући их од себе, но шта више привлачећи их, показујући им какве занимљиве сличице, приповиједајући им по коју занимљиву причицу, и уопште ако се буду слагали са њиховом доби и нарави предобиће их лако. Тим се заиста предобијају срца младежи, те често пута радије сједе код учитеља, но код родитеља.

Учioniца треба да буде мјесто весело и споља и изнутра; унутра чиста, свијетла, све потребне ствари нек су на свом мјесту; на пољу треба да има лијепо мјесто за играшку, гдје ће се дјеца по каткад на игру извести, да има у близини башчу, гдје им ће се показивати дрвеће, цвијеће и друго, а и сами гдје ће радити.

Начин обуке треба да је згодан за схватање дјечије, т. ј. треба им потребне ствари предавати у облику разговора, прича, гонетања и заједничког натјецана. У предавањима треба ићи од лакшега к тежем, од познатог к непознатом, од конкретног к апстрактном и од ближег к даљем, али не треба дјечи натрпавати да много уче, јер н. пр. гони коња без престанка, када на њему јашеш, што ће бити? — крепаће. — За то гри-

јсши сваки, који не учи дјецу према њиховој моћи схватања, него према томе, колико им он може натрпати, да прије науче. Еј, то је жалосно! па још ако не зна задатак, онда јадно дијете туче шакама по глави и бије га прутовима по рукама, мислећи, да се без тога не може. Не треба га тући због науке, није ово криво, што му учитељ претрпа задатке, неразумљиво, нејасно и несхватљиво предаје, већ учитељ не зна учинити, да чезне дијете за науком, разборито му све разложивши.

Кад дјецу обучајеш, немој да их спремаш за испит, јер је то велики grijех; дођеш ли било из каквог предмета на који пун поуке чланак, заустави се на њему, објасни дјецу лијепо, запитај дијете, што мисли о томе, пак онда дај му савјета, који ће му и у животу послуже као примјер послужити, — дакле спремај га за живот. Ако се овако не буде радило, већ: ово и ово за задаћу, научите добро, испричајте по књизи, — онда учитељ не само да не развија душевне моћи код ученика, већ их до крајности затупљује. У предавању треба се чувати страних ријечи, јер зашто би човјек ишао на туђим ногама, кад има своје? — Дакле, зашто би се и учитељ у школи служио туђим ријечима? — Да ли својим дијетима за дјецу схватљивих?!

Приповиједање учитељево у школи мора бити занимљиво за дјецу, а кад ће то бити? — кад прича живо, јасно, употребљујући у настави што више може очигледности, кад сам у причању налази неко уживање и т. д. Ако тако ради, придобиће дјетињу пажњу и изгледаће, као да сваку учитељеву ријеч дјеца гутају; не ради ли тако, дјеца, истина, морају стојати мирно, ако не од добре воље, а оно од страха, као слуга пред својим господарем; она упру очи у учитеља, те изгледа, као да га сви добро слушају, но да се сад запита дијете, што је учитељ говорио, оно не зна, — мисли његове лећеле су Бог зна куда, а све с тога, што учитељ није у стању да дијете занимљивошћу покрене на пажњу. Славни педагог, Јан Амос Коменски, узима за основу правила за примјер лијепог, схватљивог и постепеног причања, птицу, те каже: „кад учи птица свог тића да лети, најприје га мора научити (или почекати док се научи) стајати на ножицама, пак крилашца разапињати, онда уздизати се и летушкати, пак узнапати се над гњијездо, около гњијезда полијетати, али се опет и у гњијездо (као средиште) враћати, најпослије, кад се утврди, тек онда просто лећети небу под облаке.“

Ево ти, учитељу, дивног примјера да се поучиш, погледај што ради птица, — зар није дијете, кад дође у школу, то што и тић у гнијезду? — Зар би боље било дјетету, чим дође у школу, задати „оче наш“ на памет, него га задржати подуже разговором о школи, цркви, мјесту, околини, школским стварима, црквеним и т. д. али све у забавној злици? — Гријеше они, који бар прије мјесеца дана почињу читање у првом разреду, а што се тиче молитве господње, мислим, да је не би требало дјецу казивати и ије другог течаја прве школске године. Ево зашто: диј те ће можда научити на памет, научиће са словенског на српски превести, али знати и разумјети молитву трудно. — Ако је ствар у томе, да дијете научи молити се Богу, то се већ може, али пошто добије у школи појам о Богу, а већ кад разумије о том највишем бићу, дијете му се може молити и без „Оче наш,“ а то нек научи доцније, пошто му се мало развију душевне моћи. (види настав. план — вјеронауку у I-вом раз.) Можда ће ко од вас рећи, да се препоручује вјежбање памћења још у младости, — то је истина, али не овако. Задај дјетету двадесет ријечи код страног језика, оно ће их научити, али послје два дана неће ништа од тога знати. Дакле, вјежба ли се тијем памћење? Не, напротив, квари се, а вјежба се: ако му се на основу правила изведених рече то зада, само што је за њ, да изучи на памет, дијете га неће заборавити, тим прије ако — помоћу учитеља — изучено у везу са новим доводи, да изгледа, као да једно из другог истиче, да једно друго потпуњује и да се помоћу новог оно старо учвршћује и усавршује. На овакав начин вјежба се памћење код мале дјеце, а иначе не вриједи.

Питања у предавању треба тако удесити, — да за све ученике служе; због тога се не смије ђак нипошто прије прозвати, него се питање да, јер онда свијех другијех то би се слабо тицало, а кад се изрече питање, не именујући ученика, сва дјеца су спремна за одговор. На ово треба обраћати пажњу, као и на то, да буду питања што краћа и јаснија, да главна реченица буде у почетку, и да се једно, те исто, питање тако удешава, да се добијају разни одговори, тим ћемо се сачувати од погрешке једностраног образовања. На ђачке одговоре треба исто толико пазити, колико и на своја питања. Одговори треба да су у потпуним реченицама, јасни и гласни; нипошто се не би смјело дјецу потпомагати у одговорима, јер се тијем кваре, остављајући све на рачун учитељев, а још више не вјежбају се дјеца у говору, што је најважније. —

или послјије подне? — јер много зависи и од тога. Српски језик и рачун, ово су два предмета, који требају много пажње, и за које се тражи много мозгања, с тога их треба дјеци предавати изјутра, кад, послјије одмора — спавања ноћу — дођу у школу, весела, чила, бистра и за пажњу спремна. Много ће се боље успјети тако, него ако се дјеци главнији предмети ставе на друго, а споредни на прво мјесто.

Сваки ће учитељ најбоље знати уредити распоред часова наставних предмета, пошто добро позна: способност, наклоност к једном или другом предмету, вољу и трудољубље код својих ученика.

Што се тиче учитељева држања у школи имам да речем то: дјечији ум и онако брзо прелази с једног предмета на други, дакле, он мора узати на своје држање и положај, да не буде на њему ништа, што би могло скренути дјечију пажњу са предмета, коме треба да се предаду свом душевном снагом.

II. Учитељ ван школе.

Колико је трудан учитељев у школи; колико човјек мора поднијети, пак да својој дужности одговори; колико мора имати стрпљења, воље и неуморног рада и најпослије с каквијем се тешкоћама мора борити, пак да успије, али опет кад се осврнемо на његов рад изван школе, видјемо да и ту треба напрезања ума, да и ту треба рада и много нешто, што ћу ниже навести.

Христос Спаситељ рекао је својим ученицима, кад их је шаљао, да распростире његову науку по свијету:

„Будите с њим и виђело свијету.“ —

Ми смо послати по школама, да дјецу учимо, а јесмо ли већ за што? — јесмо, да како. — Ми треба да будемо углед народу са сваког гледишта; а да то постигнемо, треба нам се чувати од којекаквих друштава, која човјека и против воље наводе на странпутице. Мјесто, да учитељ тражи забаве у таквом друштву, нек је нађе у читању поучних књига, које ће му знање ширити, те ће избјећи ону грдну погрешку, да на оном ступњу образовања остане, које је у школи добио. Не треба му мислити да је за њега не могуће, и ако би се одао на читање, доћи до нечега. — Јест, могуће је врло лако, само се иште много рада и труда.

Коменски каже: „Непобитна је истина, да човјек има сам у себи све, ништа му не треба, већ му само дати кључ,

којим би му се дух отварао и свјетлило прибављало, уз које би се мотрити могао. Ако му се ово набави, тада може већ сам гледати и судити божанска дјела и читати свакојаке књиге, пак ће разумјети све без туђе помоћи“.

Ево, дакле, како је овај славни педагог дао карактерну црту о човјеку, која је по све истинита; зато, кад је тако, можемо се, дакле, усавршавати читањем разних књига. Читајући их налазимо описе, те нам служе као правац, по коме бисмо ишли при описивању ког мјеста, читајући педагошке књиге, ту налазимо, — без да бисмо попут тога што писали — поуку за свој рад у школи и т. д.

Сваки учитељ требало би да прати савремену методу, која се сваким даном усавршава; осим тога требало би примати два три поучна листа као: „Учитељ,“ „Просвјету,“ „Глас Црногорца,“ „Васпитач,“ „Школски Одјек,“ „Napredak,“ „Škola,“ а и књижевни који, пак да се читањем усавршава, јер ако би се звао учитељем зато само, што учи дјецу међу она четири зида — жалосно би било —, а ако би он и другим савјета дао, који потребују, и кад би и у школи и ван школе чинио оно, на што га дужност позива, тада би се могао с правом назвати „учитељ“. Радећи овако, као што се овдје ваљан учитељ описује добиће од народа у својој околини поштовање, од његових надлежних похвалу и од свих његових пријетимо сав живот свој дужности светој, која нас на то и позива.

С Т А Р И Н Е

Рукопис Господара Светог Петра I. Петровић-Његоша.

Приликом каноничне посјете Високопреосвећеног Митрополита Митрофана у Ђелији Добрској, која припада као филијал Митрополији Цетињској, пођосмо у парохијалну цркву свете великомученице Параскеве (Петке) у Добрском селу, гдје сам по дозволи мјеснога пароха прегледао све црквене књиге, међу којима нађем један Кијево-Печерски Осмогласник, печатан при царици Руској *Ани Јоановни* 1739 године, којег је даровао свети Петар истој цркви, да се спомињу душе његових стричева: Митрополита *Дамила, Саве и Василија*, као што то и сам у Осмогласнику рукописом у неколико листова подписатим потврђује:

Сію книгу Осмогласникъ приложихъ Азъ смиренный Митрополит Черногоорскій и Скендеріскій, Петръ Петровичъ Њѣгошъ у Доброцко племі Річкѡй Нахіі, у соборну ихъ церковь святія Петки, за споменъ моихъ

Святопочившихъ стричевахъ бывшихъ Митрополитовъ Данила, Савви и Василя, и дае нитко отъ тога святаго храма отимити не може ни явно ни тайно. Ако би тако кои человекъ преко овога преступио таквый да будетъ проклетъ, и за више утверждение подписахъ своеручно. На Станивиће Маја 4 (1) †1800. (1800) года.

Петръ Петровичъ Нѣгошъ

Митрополитъ Черногорскій.

Приобщио: Филип Радичевић.

Ц В Ј Е Т Н И К Д У Х О В Н И И.

Афоризми.

Вјера. Религија . Хришћанство.

Ништа толико није потребито човјеку као вјера. Од ње зависи не само блаженство будућега живота, него и благостање садашњега; не само срећа и благостање појединога од нас, него о читавијех друштвава (Филарет М. Московски).

Човјек без вјере сличан је лађи без кормила, коју носе валови по мору. Св. Петар Апостол није тонуо у море док је тврдо вјеровало у Христа, а чим је почео да сумња одмах је почео тонути (Матей 14. 29—31).

Котва (сидро) је потребита лађи због буре, а вјера је потребита човјеку за вријеме биједа — јер она спасава.

Котва је надежда лађи на мору, а вјера — човјеку на земљи (Јевреима 6. 19).

О колико је богаство и благо вјера! Она нас спасава онда, кад дођемо у крајње нужде положај, и онда, кад нам грозити смрт, и кад су нам околности очајничке (Златоуст).

Вјера добија и оно, на што се не смијемо надати, а томе је показао примјер благоразумни разбојник на крсту (Св. Јован Љеств.).

Вјера је душа народа. Кад она нестаје у њему, тада се он претвара у мртви леш, који брзо гњије (Филар. Архиеп. Черниг.).

Гдје нема вјере, тамо нема ни добријех дјела, јер намјера због чега се оно чини — чини дјело добрим, а добра намјера произлази од вјере (Блажени Августин).

Без уља не може горети кандило, а тако без вјере нико не може добити добријех мисли (Св. Јефрем Сирин).

Да ли је могуће да постоји какво људско друштво, и сама идеја правичности, ако се украђује благочашће по одношају к Богу (то јест религија)? Цицерон.

Закони имају своју највишу гаранцију у вјери.

Друштва људска без вјере у Бога и бесмртност душе — јесу готово стада дивљијех звјерова, и ако су обдарени разумом, ипак су вазда готова трзати и истребљивати један другог (Макарије М. Московски).

Ко нема вјере у Бога, тај не заслужује никакве вјере ни код људи. Шта дакле има човјек ако нема вјере у Бога и у бесмртност душе? — Ништа и баш ништа нема.

Ко не вјерује у вјечни живот и не очекује га, тај је мртав и на овом свијету.

Религија је материјско њедро, из којег је изашао цио духовни живот људства; сва виша култура човјечанског рода јест кћи религије (Љутард).

Између свијех постојећих религија на свијету само је Хришћанство права и истинита религија, за то само оно и може дати човјечанству срећу небеску и земну.

Хришћанска је религија са свим чудна појава; она, како изгледа, има за предмет само блаженство будућег живота, а међу тим у исто вријеме сачињава и срећу садашњег (Монтеске).

По тврђењу пјесника, Орфеј је ублажавао јарост тигрова својом пјесмом; а Бог хришћански призвавши људе к правој религији учинио је много више: Он је ублажио највећег од звјерова — човјека (Климент Александријски).

Трчи, учи нас философија; а хришћанство још додаје и: *надај се.*

Човјек, који не вјерује у Божанство и у будућност, никад неће бити тако смирен и *јнационална* у којег су та вјеровања (Лафатер).

Истина религиозна и нравствена су зраци једне свјетлости; гдје је прва смјешана са заблудама, тамо није ни друга чиста (Филарет М. Московски).

Дјеца, која су у њедрима, хришћански *CRNE GORE ĐURĐE* знају о Богу и вјечном животу, него што су знали велики научењаци и паметари старог свијета.

Хришћанин зна и тврди и онамо, гдје философ само претпоставља и сумња (Амвр. Рандју).

Јавни знак невјерства јест о Богу питати: *како* (Св. Тихон Задонски).

И околу и у близини нас има много ствари, за које смо ми вазда дјеца.

И оно, што ти је дато да знаш, много је више твојега разума.

Сам човјек је за себе велика тајна.

Бојати се тајна религије значи бојати се својега сопственог сјена; због тога што тајне свуд нас сретају и прате као год и наша сјенка (Огуст Никола).

Између свијех уображења, могућих добити са стране невјерства, најжалосније је оно, које се изводи из немогућности нешто постићи — схватити (Исти).

Кад не схваћаш оно, што је под тобом, то како ћеш оно, што је више тебе?

Никад не питај, је ли то природно, кад нешто производи сами Створитељ природе (Златоуст).

Ономе, што не схваћаш, можеш се само дивити, али не усуђуј се одбацати га (Матеј 8. 27).

Вјера је за разум оно, што је и телескоп за очи: помоћу телескопа очи виде и оно, што не могу видјети, тако човјек разумом помоћу вјере зна онамо, гдје без вјере не може ништа знати.

Вјера и разум нијесу двије противуположности, него нераздвојне сестре и једна другу попуњава (Ф. Шафф).

Заштићавати вјеру значи заштићавати разум; заштићавати разум значи стојати за вјеру (Ерн. Навиљ).

И само невјерство изискује од својих поклоника тврду вјеру, само не ону која спасава човјека, него од које гине.

Као што сујевјерије често мисли, да оно вјерује, а у самој ствари не вјерује, тако и невјерство често мисли, да оно не вјерује, а у самој ствари вјерује.

Сујевјерство и невјерство иду руку за руку; заклетн атеисти вјеровали су предсказивања гатара, а нијесу у Бога, а опет вјерују у богове (Фред. Фарар).

Човјек је принуђен да у нешто вјерује. Ако не вјерује у вјечни разум, онда вјерује у оно неразумно; ако не призна правога, живога Бога, а он вјерује у идола од мртве материје.

ЉЕТОИСИС ШКОЛЕ ДРОБЊАЧКЕ

од њена постанка до 1892 године

НАСТАВНИК Миле Протић, учитељ.

BIBLIOTEKA (Наставак.)

CRNE GORE ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

За идућу шк. 1883 и 84 годину остане на учитељском мјесту поминути Миле Протић, а с њим заједно, пошто није могао сам толики терет издржати, гл. шк. надзорник постави за учитеља г. Митра Пекића, сад члана окр. Колаш. суда.

Протић је држао два млађа разреда, а Пекић старије, који је у исто вријеме и управљајући учитељ био.

У сва четири разреда било је уписатијех 48 ученика и двије ученице; од којих је у првом разреду било 6 ученика и 1 ученица; у другом 21 уч. и 1 ученица, у трећем 12 и у четвртом 9 ученика. Сви су ученици испиту присутни били, а остало их је да понављају разред из првог разреда 2., а из другог 3 ученика.

Ревизор за ову шк. годину био је наш садашњи гл. шк. надзорник г. Ђуро Поповић, који је те исте године од Иег. Височанства Књаза Николе I. именован за гл. шк. Надзорника, о чему је свијем учитељима окружницом Министарства Просвијете и Цркв. Дјела јављено 28 Јануара 1884 године под број 19, од стране ондашњег Црногор. Митрополита Висариона.

Исте године својом окружницом од 5 фебруара број 12 јавно се нови гл. шк. надзорник свијем учитељима(цама) и то тоном не гл. надзорника, него као једног од њихових другова. позивајући их на пошиљку извјештаја и броја ђака дотичнијех школа.

Да је ново гл. шк. Надзорништво предузело одмах нужне кораке око уређења и унапређења подручнијех му осн. школа, види се по наредби

Гл. Шк. Надз. од 7 Марта исте год. број. 62 наредбом капетанима за разне шк. потребе наведене у 7 тачака од 30 Јулија број 243. (види „Закон“ стр. 42 и 44).

За идућу 1884 и 85 шк. годину на учитељском мјесту остане Митар Пекић, а Протић буде смијењен — из узрока тога што не одговараше савјесно свом позиву; особито због тога што, готово вазда, злоупотребљаваше пићем. Сјећам га се и ја, кад хоћаше доћи у школу на час, многи пут је по некоме од ученика то црни пут био, јер имаћаше обичај ђака ни крива ни дужна поникто измлатити; сувише хоћаше свући десни рукав од неке црне кабанице, коју он вазда носаше, па онда иза раменица док му ђак лежи или утеци.

Можете мислити сада, какав је метод он употребљавао за постигнуће наст. успјеха и какав му је тај жалосни успјех био!!

Поред своје учитељске дужности, знао је и кројачки занат, те му је и то причинавало лабавост у његовом звању; а од личнијех особина једино толико имао је добар глас за пјевање. По ослобођењу од дужности прешао је у Пљевља, своје родно мјесто, па је тамо и умро.

На његово мјесто буде послат за учитеља Мираш Вукић с Добреског Села, који је на овом мјесту учитељевао двије године.

Учитељ овај оставио је лијепојех успомена међу овдашњим становницима. Особито је био тачан и ревноран у извршавању своје дужности, а њему имам и ја захвалити, што ме је, он први, научио читати латинцом, што у нашој школи тада то бијаше као неко мало чудо.

Тако, дакле, за ову две године били су учитељи Мираш Вукић и Митар Пекић; први у два млађа, а други у два старија разреда, вршећи у исто вријеме, као и пред прошле године дужност упр. учитеља.

Уписатијех ученика у сва четири разреда било је 79, — од којијех било је у I-ом раз. 33 у II-ом 19, у III-ом 13, у IV-ом само 6 ученика. Сви су ученици испиту присутни били, а остало их да понавља у I-ом р. 7 у II-ом 4 и у III-ем 6 ученика.

За ову школску годину ревизор био је „повјереник Гл. Шк. Надзорништва“ — без имена. — Чидноват ми је сваки овакви и овоме слични потпис, једно из узрока тога, ште *свак* не зна, ко је тај „Повјереник,“ а друго што је и важније од овога, повјереник гл. шк. надзорништва, мени се чини, може бити сваки, прије свега оспособљени у свом задатку, а по томе добросавјесни човјек.

Пошто школа није оскудјевала у важнијим поправкама здања, то ни прихода никаквог имала није, изузевши ону цванцику, прије напоменуто, од сваког ученика, за подмиру шк. послужитеља, како за ову тако и за остале шк. године.

Као што казах за идућу шк. годину 1885 и 87 осташе на овом мјесту оба горе наведена учитеља. Први, т. ј. Вукић, држао је као и прошле године млађе, а Пекић старије разреде, у којима су свега имали укупно 85 ученика и 2 ученице. Од ових припадало је I-ом разреду 27 уч. и 2 ученице, — II-ом р. 27, III-ем 13, и IV р. 18 ученика. Испиту су сви присуствовали, а понављао није ниједан. У ову шк. годину учитељ Пекић начинио је у Тушемиру под Грацем школску нову башту, с којом је замјенио ону стару, још у вријеме учитеља попа Зека Пејовића начињену.

Но при подизању ове баште морао се је Пекић борити са незгодама из узрока тога, што Грачани брањаху ово земљиште, доказујући да је то

њихова својина, те су, и ја се сјећам кад су по читаво друштво све грачанске момчади слазили и обаљивали је по неколико пута, а он је опет начини, и рашћерај са ученицаа те безразложне нападаче, док најпослије ово питање не ријешине грађанске власти, одобревши учитељу Митру учињени поступак, а строго забранише Грачанима даље безразложно и неумјесно нападање, пошто та земља и тада и данас служи као племенски комун.

Ревизор школског успјеха, као и школских рачуна за ову годину био је поп Шћепо Мартиновић, тада учитељ Никлићски.

Школске 1886 и 87 године на учитељском мјесту остане опет Митар Пекић, а Мираш Вукић буде премјештен, те на његово мјесто буде послат Лука Јововић, Црмничанин. И овај, као и предходник му Вукић, оставио је лијеп глас у овамошњем племену, јер сваки, који се је са учитељем овиме тада познавао, данас са неким особитим задовољством изговара његово име, хвалећи његово и званично и приватно владање, што му служи на похвалу.

Свега уписатијех ученика за ову шк. годину било је 69 и 1 ученица; од којих је у I-ом р, било 16, у II-ом 23 и 1 ученица, у III-ем 18 а у IV 12 ученика.

Сви су ученици испиту присуствовали, а остало их је да понавља у I-ом разреду 3, у II-ом 10 и у III-ем 5 ученика.

Ревизор за ову шк. годину био је професор цет. гимназије г. Јован Николић.

Идуће шк. године 1887 и 88 осташе на истом мјесту оба горе наведена учитеља. Имали су свега уписатијех 55 ученика и 5 ученица, и то у I-ом разреду 13 ученика, у II-ом 23 ученика, у III-ем 12 и у IV 13 ученика.

На испиту присутни су били сви ученици, а остало их је да понављају разред 2 ученика из I, и 2 из II. разреда.

Ревизор за ову шк. годину био гл. шк. надз. г. Ђуро Поповић, који, по свршеном испиту, нареди, да се школа намири са најнужнијим својим потребама, што има и сад записато на једној листи у протоколу шк. прихода, у 6 тачака.

За ову годину школа је имала прихода, изузев плату послужитељу фиорина 18, и то узетијех од глоба ђачких родитеља, што на вријеме нијесу дјецу у школу отпустили!

Расходовано је пак фиор. 24 и 61 новчић за путнице посланицима око дјеце, и за једне шк. потребе.

Претијек расхода фиор. 6. и 61 новчић, исплаћен је приходом идуће шк. године.

Ове шк. године гл. шк. надзор. издало је своју окружницу на све учитеље од 10 новембра 1887 год. број 1415, у којој су истијема саопштена нека упуства и примједбе које се односе на њихову наставну и административну дужност, набројене у 22 тачке у истој окружници. (Виђи „Закон“ стр. 51.)

Исте ове године 28 априла гл. шк. надз. уредило је и штампало протоколе од шк. расхода и прихода, послате племенским капетанима и мј. назорницима са упуством о држању истијех протокола, којих до тада није постојало.

Идуће шк. године 1888 и 89 на учитељском мјесту опет остане Митар Пекић, а Јововића замијени Гавро Вујовић из Васојевића,

Уписатијех ученика за ову годину у све разреде било је 65 и 5 ученица, од којих долазило је у I разред 27 и 2 ученице. у II 16 и 2 ученице, III 10 и 1 ученица у IV 12 ученика.

Течајем шк. године напусте школу 4 ученика из I разреда из узрока својих домаћих неповољних околности, а остали су сви присуствовали испиту, од којих осташе да понављају разред 3 ученика из I и 5 из III разреда.

Ове школске године би школа опет изнутра поправљена, промијењен таван, врата и прозори, а тако исто ове године школа би прекривена тиглом на мјесто дотадашње шинде. Ова тигла печена је код данашње шк. баште у Туњемиру, а могла би се и данас, пошто је и земља у положају врло диван за тога посла. Од тада то се мјесто и прозва „Беремициница.“

На рачун овога рада покупљен је приход школи и за ову и идућу школску годину, пошто се је и сам рад кроз ове двије године протезао, у износу фиорина 770.

Новац овај пао је саразмјерно, према имену, на све племе, ушљед чега су, као и прије што је напоменуто, подијељени на три класе, од којих је прва као најбогатија класа домаћина по фиор. 1 58 нов., друга класа ф. 1. 20, а орећа по 80 новчића. Од истијех на прије поменуто поправку школе расподјело је фиорина 692 и 34 новчића.

Како са самијем радом, тако и са новцем располагао је и руководио учитељ Митар Пекић, али према дирекцији нарочитог контролора шк. рачуна, послато од гл. шк. надзор. Баја Брадановића, учитеља, види се, да управитељ шк. прихода г. Пекић није назио на економију новца, као што је требало.

Ревизор овој школи за ову годину, био је учитељ Ријечки Митар Ђурић.

У овој шк. години држата је на Цетињу учитељска скупштина 9, 10, 11, 12, 13 и 14 септембра 88 год. као и у години 1885 и 1886 тој. Но пошто ни од куд могао дознати нијесам, шта је на овим скупштинама рађено, зато их овако летимично и површно прелазим. Вриједно је овдје напоменти и ријечи нашег узвишеног Господара Књаза Николе, које је изговорио на учитељској скупштини 1885 године: „Црна Гора, Ја и Мој Нашљедник бићемо харни данашњем тијелу учитељском, које савјесно обдјелава младе огранке нашег отачаства!“

Осим тога у овој шк. години гл. шк. надз. издало је своју окружницу на подручне учитеље од 30 јануара 1889 год. број 191, у којој им се саопштавају у 12 тачака наведене разне наредбе и упутства.

(Свршиће се.)

Извјештај о основним школама приногорским у школској години 1896—7.

(Саопштиава се у изводу.)

Ревизор: А. В. Рађеновић, учитељ Барски.

1. Школа у Манастиру Ждребанику (Нахија Брдска).

Испит је био 4 и 5 Јуна а трајао је у сва четири разреда 16 сати.
Школа је четвороразредна.

Уписато дјеце (мушке)	у	I. раз.	124.	(женске)	1.
"	"	II.	54.	"	—
"	"	III.	18.	"	—
"	"	IV.	13.	"	—
<u>Свега ученка</u>			210		

Од којих је присуствовало иститу мушких у	I раз.	79.	(женс.)	1.	
"	II	44.	"	—	
"	III	18.	"	—	
"	IV	13.	"	—	
<u>Свега ученика</u>			155.		

Сви ученици су православне вјере.

Неприсутна исписана дјеца су кидесељена и већином болесна.

Сва су дјеца испитана у сва четири разреда из свијех предмета, а
успјех показан о испиту из:

Закон Божјијег: I раз. врло добар; II и III раз. више но врло добр; IV
раз. одличан.

Српски језик: I раз. врло добар; II и III раз. више но врло добар;
IV раз. скоро одличан.

Словенско читање: II и IV раз. близу одличан; III раз. одличан.

Рачун: I и II раз. скоро врло добар; III раз. врло добар; IV раз.
преко врло добар.

Геометрија: III и IV раз. скоро одличан.

Земљопис: I, II и III раз. више врло добар; IV раз. одличан.

Историја: III и IV раз. више врло добар.

Природопис: II и IV скоро одличан; III раз. више врло добар.

Познавање и њег. човј. тијела: I раз. врло добар; II и III раз. више
врло добар; IV раз. скоро одличан.

Краснопис: I раз. више врло добар; II и IV раз. одличан; III раз.
скоро одличан.

Цртање: I раз. врло добар; II, III и IV раз. више врло добар.

Пјевање: I раз. врло добар; II раз. више врло добар; III и IV раз.
скоро одличан.

Гимнастика: I раз. више врло добар; II, III и IV раз. скоро одличан.

Чистоћа: у сва четири разреда врло добра.

Дисциплина: I раз. више добра; II, III и IV раз. скоро одлична.

Општи успјех: у I раз. врло добар; у II и III раз. више врло добар;
у IV раз. скоро одличан.

На овој четвороразредној школи раде три учитеља, који су свршили петињску Богословско-Учитељску школу. Сва три савјесно одговарају своје позиву, свакодневно усавршавајући се читањем и радом. Настава је била потпуно развијена и очигледна, а предмети обрађени према „Н. Плану.“ Предавање им је живо и разумљиво, тако да привлаче и нехотично пажњу на предмет. Само уч. I раз. нема особито лијепог и разумљивог природног говора, који би могао доћерати обративши томе велику пажњу. Учитељи су особито пазили на развијање племенитих карактера и међусобне ђачке љубави, у чему им труд није био безуспјешан, што нека им служи на част, а то су својим ученицима показивали и живим свакодневним примјером међусобне друштвене љубави и узајамног договора.

Држање учитеља изван школе је угледно, према положају, који заузимају. Особито њихово држање са мјесним школским надзорником госп. Савом Бошковићем заслужује свако признање, али је ту не мања заслуга г. мјесног надзорника, који својим јединственим понашањем према учитељима и у опће школи заслужује од свакога, а највише од просвјетне власти особито признање, које је својим понашањем одиста и заслужио, жртвујући све само за школу и њен напредак. Г. мј. надзорник оптерећен све већим радом, захваљиваше се на својој почасној дужности; али на моју и учитеља молбу заустави се барем док се направи потребита нова школа, у чему ће он бити душа не само по звању, које заузима, већ и по знању, које примјењује разложито на све добро и корисно.

Рад у школи је отпочет 4 Новембра, а рађено је свега дана 104 по 5 часова дневно. Посјећивање дјеце било је доста неуредно због времена и болести. Љубав дјеце и њихових родитеља према школи велика је. Капетани би требало да буду обавривији према школи.

Приход за ову школ. годину износи	GRNEGOR DURĐE
Из капетаније Павковићке	фиор. 294 50
„ „ Петрушинске	„ 240 54
„ Управе Вар. Дан.-градске	„ 26 40
„ Њ. В. Митрополита	„ 100 —
	У све фиор. 661 91

Купљено уз дацију $3\frac{1}{2}\%$ а из вароши по класама.

Расход цио за ову школ. годину фиор. 754 40.

Као што горње цифре показују већи расход од прихода.

2. Школа Спущка (нахија Брдска).

Ова школа је троразредна са једном учитељском снагом.

Испит је био 7 и 8 јуна и трајао је $5\frac{1}{2}$ часова.

Дјеце уписато у I разред 48

„	„	„	III	„	13
„	„	„	IV	„	17

Свега 78 ученика.

Присуствовали испиту у I разреду 24

„	„	„	III	„	6
„	„	„	IV	„	14

Свега 44 ученика

Сви одсутни због болести и сеобе по другим школама оближњим.

Понавља I разред 2
" IV " 3

Сви су ученици православне вјере, а сви су из свијех предмета испитани.

Успјех показати о испиту из:

Закона Божијег: I, III, и IV раз. врло добар.

Српског језика: I, III и IV раз. добар.

Словенског читања: III и IV раз. добар.

Рачуна: I раз. више но добар, III раз. добар, IV раз. приличан.

Геометрије: III раз. приличан, IV раз. једва добар.

Земљописа: I раз. више но добар, III разред скоро врло добар, IV разред добар.

Историје: III и IV разред једва добар.

Природописа: III и IV раз. више но добар.

Познавање и његовање човјечијег тијела: I раз. добар, III и IV раз. више но добар.

Краснописа: I раз. више но врло добар; III раз. врло добар VI раз. одличан.

Цртања: I раз. добар, III и IV раз. врло добар.

Пјевање: у сва три разреда добар.

Гимнастике: у сва три разреда врло добар.

Чистоћа: у сва три разреда добар.

Дисциплина: у сва три разреда одлична.

Општи успјех: у сва три разреда више него добар.

Учитељ је свршио приправничку школу у Београду, а оптерећен прве године са три разреда, није чудно што провјејава у цијелој настави скроз *механизам*, који не да ученицима слободно да дишу.

Предмети несвршени по „Наставном Плану,“ а свршено необрађено, што се може приписати ништа мање оптерећености, него ли неспремности учитељевој. Погрешака у настави много, без да их учитељ поправља.

У школи је рађено свега 130 дана, а по 5 часова дневно. Редовна предавања су почета 1 октобра.

Учитељ је осуствовао само 1 дан, иначе уредно је држао предавања.

Власти су се доста прилично заузимале, у колико то разумију. Баште школске има, која је удешена према потреби. Мјесни шк. надзорник више гледа на свој интерес а занемарује школски.

Још сам примјетио, да г. мјесни надзорник тражи некакву сервилност од учитеља!

Прихода за ову школску годину било је:

Из капетаније	Мартинићске фиорина	73 69
" "	Новоселске	26 10
" "	Спушке	50 09
	Свега фиор.	149 88
а расхода	" "	110 46
	Претека	39 42

Ово је само 2% школарине. Други порези, т. ј. пореза на куће и ученике за плату учитељеву још нијесу тачно извршени, тим више неуређен протокол расхода, а збркани рачуни између капетана и мјесног надзорника. Ради наведеног нијесам могао потписати неуређени протокол расхода као ни прихода. Наређено, да уреде протоколе, да расходе госп. капетан не смије чинети; већ цио новац на признаницу извади мјесном надзорнику, који ће расходовати и признанице узимати, којијех до сад било није.

Пошто у опште неуредност влада у протоколима расхода и прихода, из немарности капетана и мјесног надзорника, добро би било да проsvјетна власт строго опомене господу да буду тачнији.

4. Школа Близанска (Горњи Пишери.)

Испит је био 11 и 12 јуна, а трајао 5 сати.

Школа је једноразредна.

Уписато је дјеце у 1 разреду мужке 60, женске 2.

Од којијех је присуствовало у школи мушке 54, женске 2.

Сви су вјере православне.

Одеутна дјеца због болијести и сиромаштине.

Понавља разред 1 мушко.

Сва су дјеца испитана из свијех предмета.

Успјех показан испиту у 1 разреду, из:

Закона божијег: одличан.

Српског језика: више него врло добар.

Рачуна: скоро одличан.

Земљописа: скоро одличан.

Позн. и вјег. човјечијег тијела: одличан.

Краснописа: добар.

Цртања: добар.

Пјевања: више него добар.

Гимнастике: одличан.

Чистоћа: врло дубра.

Дисциплина: близу одлична.

Општи успјех скоро одличан.

Учитељ је новајлија, а свршио је само два разреда гимназије цетињске, али својим ненадмашним трудом постигао је неочекивани успјех узимљући још у обзир почетак предавања 7 децембра и неудесну, а тијесну учпоницу, која ни са каквог гледишта није одговарала школи. Осим труда учитељ има и особите воље, чиме ће постићи све, само ако у томе устраје.

Понашање коректно, али одвећ сурово с дјецом и народом. Држао се „Наст. Плана“ и потпуно обрадио предмете, а некоје и продуљио преко прописаног, што не би никако требало. Народ вољан и занешен за школом, што се види из прегнућа за градњу онако дивног школског здања, које ће скорим бити готово.

Радних дана било је свега 123, а рађено је дневно 5 часова.

Учитељ је одсуствовао 3 дана школским послом.

Родитељских скупова није било.

Плата учитељева сасвим је оскудна.

Старешине су занешени за школом, што нека им служи на част, а особито заступнику капетанском попу Дмитру Миличковићу и мјесном шк. надзорнику Миловану Поповићу.

Посјеђавање школе било је добро.

Приход и расход још се тачно не може знати, јер градња школе још није свршена, нити је покупљен прирез, нити се још извјесно зна, колико ће проћи, па онда, пошто цио рачун буде готов, да се прегледа и потврди.

Попходно је потребито, да се овдје плаћа државни учитељ, јер је број дјеце велик, љубав народа за школу такође, а удаљеност од осталих школа огромна (по 2—3 сата), а школа може служити на углед и неких варошких здања, а на похвалу цијеле ове школске општине и њених првака. Школа ова гради се по плану добивеном од Гл. Школског Надзорништва.

5. Школа Дрезганска (Пишери.)

Испит је био 13 јуна, а трајао 7 сати. Школа је троразредна.

Дјеце уписато у I разреду 66

" " " II " 10

" " " III " 7

Свега у сва 3 разреда 83 ученика.

Присуствовали испиту у I разреду 54

" " " II " 9

" " " III " 6

Свега у сва 3 разреда 69 ученика.

Отсутни због сеобе, сиромаштва и болести.

Ученици су православне вјере, а сви су из свијех предмета испитани.

Успјех показан о испиту из:

Закона Божијег: I и II раз. близу одличан; III раз. више вр. добар.

Српског језика: I и III раз. врло добар; II раз. више врло добар.

Словенског читања: II и III раз. добар.

Рачуна: I и II раз. више врло добар; III раз. близу одличан.

Геометрије: III раз. више врло добар.

Земљописа: I разред врло добар; II разред скоро одличан; III разред више врло добар.

Историје: III раз. више врло добар.

Природописа: II и III раз. одличан.

Познавања и његовања човјечијег тијела: I и II раз. више врло добар; III раз. одличан.

Краснописа: I раз. врло добар; II и III раз. одличан.

Цртање: I и II раз. врло добар; III раз. више врло добар.

Пјевање: сва три разреда врло добар.

Гимнастика: сва три разреда више врло добар.

Чистоћа: сва три разреда врло добра.

Дисциплина: сва три разреда скоро одлична.

Општи успјех у сва три разреда више но врло добар.

Учитељ је новајлија, свршио један разред Гимназије цетињске, а оптерећен прве године са три разреда показао је неочекивани успјех. Будући неспреман може многим послужити на углед, до чега се може доћи трудом и вољом, још ако обрати пажњу на своје и ђачко образовање и напаметни превод словенског језика. Читањем и усавршавањем може уз свој труд и вољу савладати све препоне, које ће му се свакодневно све више указивати док их не савлада.

Предмети су разређени по „Н. Плану“ у доста довољном обиму.

Учитељ је одсуствовао само 2 дана због болести.

Редовно предавање отпочето је 6 Октобра, а рађено је по 6 сати дневно; свега 167 дана. Ученици су редовно посјеђавали школу, и ако је било пријепрека од поплаве, а школа је изложена и мањим поплавама. Здање школско још није довољно уређено. Баште нема никакве. Учитеља је изабрао народ, који га и плаћа.

Учионица је доста пространа. Учила нема ни једног.

Кап. Вуле Вучинић, у чијој се капетанији налази школа, вршио је своју дужност похвално; тако исто и заст. кап. поп Дмитар Миличковић а и мј. школ. Надзорник Ђуро Бешовић, што нека им служи на част.

Прихода је било :

Из капетаније Стијенске фиор. 133.29

” ” Ђурковићке 42.30

” ” у све фиор. 175.59

Купљено 3% уз дацију и 10 нов. на сваку, а за плату учитеља сваки ученик по 1 фиор. Но још није намирено, зато треба још од ученика купити док се измири све, што ће се завести у приход и расход за идућу годину.

Расхода је било до сада ф. 232.59, који су умјестно потрошени.

Г. мјестни шк. надзорник, и ако није вјешт, треба тачније да држи рачуне. Дефицит ће се поклопити прирезом.

Ц Р К В Е Н И Г Л А С Н И К.

Приложници. — Братство *Миловићи* и *Каштановићи* приложише једно звоно својој парохијалној цркви храму светога Оца Николе у Велимљу — Бањанима.

Оташ Савин Меденица, баталионски барјактар, приложи једно звоно за душу свога оца Саве храму св. Тројице на *Блашани*.

Васиљ Вучетић Тодоровић, с Бистрица, приложи за своју душу друго звоно истој парохијалној цркви св. Тројице на *Блашани*.

Секуле Милинков Вуксановић, из Доње Мораче, приложи за своју и своје супруге Симоне душу треће звоно парохијалној цркви св. Тројице на *Блашани*.

Милица Грушина Влаховића, из Роваца приложи једно звоно за своју душу храму Св. Јована Крститеља на Мијељицу.

Јакша и Мијанко Секуловићи, из Брскута, приложише једно сребрно канџело од *деведесет* фиорина храму свете Госпође у истој селу, за душу свога оца Радуна, Ђеда Станише и бабе Руџе.

Бог премилостиви нека им дарује рајско насеље.

† **Ристо Милетић**, парох Старосељски из Жупе нишвићке, послѣ дужег боловања у вјечност се преселио 13 новембра прошле године; он је свету православну цркву више година ревностно служио.

† **Димитрије Ерцеговић**. — Још осјећамо болове, још наше ране зарасле нијесу, које нам зададе посљедња смрт незаборављенога брата и друга и доброг свештеника Силована Јанчића, па нас клета судба ни ове године не мога мимоићи, већ бап сада при свршетку ове године морамо опет да плачемо и да наричемо за губитак једног млађаног живота, једне младе снаге, каковијех на жалост мало имамо.

Заиста! и нехотице омиче нам се жалосна суза, кад помислимо, да поред овако малена броја младих снага, који служе цркви и народу, морамо чешће пута да положимо у црну земљу по једну младу и радену снагу.

У кобни петак дана 28/XI ове год. у три и по сата послѣ подне отвори се нови гроб, да гробни и загради леденим загрљајем нашег пријатеља поца Димитрију Ерцеговића у најлепшем цвијету младости, у 32-ој одини живота, са срцем које не може да не понесе нам ту милу наду, дику и понос родитеља, брата, жене и нејакне дечице.

Шта да кажем о покојнику миле гробу! Та познајете, лист је наше горе, али ах! лист већ откинути, увенули. —

Као гимназијални ученик смяшљао је пут, којим да користи роду своме, и као дијете одабере постати свештеником. По свршеним гимназијалним наукама оде покојник у Задар, да тамо у богословији, томе храму свете науке, посвети ум и срце божанственом науком св. Еванђеља, те да као достојни пастир св. олтара наоружан ступи пред мили му народ. По свршетку богословије прими на сами Божић 25 септембра 1892 свету тајну рукоположења као мирски свештеник и повјери му се капеланија Которска и ступи на поље јавнога рада, гдје је Богу и народу служио до кобнога дана. —

Изненада се разболи, настојање и брига ништа не поможе, љута болест захватила бјеше дубоког коријена и све више узалуду бјеше жалосним његовим родитељима, брату, жени, дјеци, пријатељима и кумовима кад у петак у три и по сата послѣ подне

„Дође доба, да иде у гроба“!...

Горке се сузе излише за изгубљеним цвијетом, нада се угаси, препуче једно срце живо и угину један живот нема драг, и ницезне живи над! —

Не можемо да биљежимо из његових младих дана каквијех знаменитијех дјела, али ипак као пријатељи не можемо предати забраву, јер има нешто из живота његова што никад угинути неће, а то је: љубав његова

као друга и пријатеља, искрена ријеч и благо срце његово, а уза све то: отворен и сталан карактер. Ова одлична својства духа и срца попа Митра стицаху му љубав међу нама, међу народом, код свакога. Ето што ће међу нама увијек остати у милој успомени, ето примјера да му смрт није учињела коначни растајак са овим свијетом, а то ми још јаче потврђује наше покошено срце, наши осјећаји, који у овом тренутку имају једну нијему ненадмашну рјечитост — сузе, и то је јаки свједок да смо ми збиља у попу Митру изгубили искрена друга и пријатеља, па као таква данас га и оплакују пријатељи и народ, јер поп Митар, жарко сунце родитељах, гоје тек почело бијаше цвјетати, на увјек за црне облаке зађе. Вјечни му покој!

Котор, 16/28 децембра 1897.

Дамјан Бућин.

ШКОЛСКИ ГЛАСНИК.

Унапређења. — За примјерно владање, постојани труд и повољни успјех у школи, с обзиром на године службе, унапређују се

А.) Ови стални учитељи другог реда у први :

1. Госп. Андрија Рађеновић, управ. Вауки учитељ барски.
2. Госп. Поп Јоко Гојнић, учитељ голубовачки.
3. Госпођа Анђе Ђурашковић, учитељица никшићска.
4. Госпођа Милица Пејовић, учитељица барска.
5. Госп. Косто Лучић, учитељ шавнички.
6. Госп. Јован Пешић, управљајући учитељ орјелучки.
7. Госп. Лука Пејовић, учитељ каручки.
8. Госп. Ристо Марковић, управљајући учитељ подгоричке школе

Б.) Унапређење привременијех учитеља у други ред сталнијех и први ред привременијех.

9. Госп. Митар Вукчевић, управљајући учитељ градачки, унапријеђен је из I-ог реда привремених у II-ги ред сталнијех учитеља.
10. Госп. Андрија Јовићевић, управ. учитељ ријечки, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
11. Госп. Петар Ђуровић, учитељ барски, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
12. Госп. Лука Јововић, учитељ мркојевићки, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.

13. Госп. Мираш Вукић, учитељ зубачки, унапријеђен је из II-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
14. Госп. Илија Бољевић, учитељ бајички, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
15. Госп. Станко Марковић, учитељ подгорички, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
16. Госп. Крсто Ненезић, учитељ подгорички, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
17. Госп. Видак Пејовић, учитељ орашки, унапријеђен је из II-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
18. Госп. Поп Јован Дамјановић, учитељ острошки, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
19. Госп. Марко Вујачић, учитељ подгорски, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
20. Госп. Божо Средановић, учитељ његушки, унапријеђен је из I-ог реда привременијех у II-ги ред сталнијех учитеља.
21. Госп. Никола Радовановић, учитељ затријебачки, унапријеђен је из IV-ог реда привременијех у I-ви ред привременијех учитеља.
22. Госп. Михаило Поповић, учитељ ријечки, унапријеђен је из IV-ог реда привременијех у I-ви ред привременијех учитеља.
23. Госп. Мустафа Адићметовић, учитељ подгорички, унапријеђен је из IV реда привременијех у I-ви ред привременијех учитеља.

Министар Просвјете и Цркв. Послова, г. Војв. Симо Поповић, издао је Гл. Надзорн. Основнијех Школа наредбу, од 3. децембра бр. 983, којој је у главном ова садржина :

Законом о уређењу плата наставника средњијех и основнијех школа, који је одобрењем Његова Височанства Књаза стао на снагу, одређује се, да учитељ, осим државне плате, има стан, огријев и башту, које општине дају.

Према томе мјестне власти, гдје је школа, дужне су :

1., учитељу своје школе давати пристојан стан, или новчану накнаду за стан, према цијени станова у мјесту, ако учитељ не би имао стан у самој школи ;

2., учитељу уредно издавати огријев, или новчану накнаду за огријев ;

3., својој школи прибавити башту, ако је већ нема и то што је могућно ближе самој школи. Башту мора имати свака школа, да се ђаци од свога учитеља у њој уче и вјежбају радовима баштованским. Приход је од баште учитељев.

Не може постојати ниједна школа, гдје општина не би хтјела, или не би у стању била ове потребе подмиривати.

Нахијскијем управама ставља се у дужност старати се о извршењу ове наредбе у своје подручју и Главно Школско Надзорништво чим прије извијестити: које школе имају уредно све оне потребе, а које немају и зашто немају.

—**—

К Њ И Ж Е В Н И Г Л А С Н И К.

„Дело“ свеска за децембар изишла је са овијем садржајем:

Свјетска хвала, и т. д., пјесме од —ша. — Приморска обличја: Ш. Филип Врлета, од С. М. — Босна и Херцеговина, од Симе Тројановића (наставак). — Порушен храм, пјесма од Љуб. Н. Симића. — Народњак, приповијетка из Мостара, написао Свет. Коровић. — Аустро-Угарска и њени народи, од Ђ. — Јунак наших дана, друштвени роман, Јанка М. Веселиновића (наставак). — Двојни и тројви савез, пише Др. Ал. Љ. Митровић (наставак). — Адам Асник, од Руже Винавер. — Књижевност: Богословско-историјски елемент у „Свијетним Сликама“ Драгутина Илића, од Дим. Руварца. — Српска Књижевна Задруга, (поводом V. и VI. кола њених књига), од Љубе Јовановића. — Научна хроника: Српско геолошко друштво VIII. збор (10 децембра). — Трагови старих глечера у Босни, Херцеговини и Црној Гори, од Е. К. А. — Позоришни преглед, од Бор. П. — Критика и библиографија. — Das christliche Element in der topographischen Nomenclatur der Balkanländer von Dr. Constantin Jireček, corresp. Mitglied der Kaiserlichen Akademie d. Wissenschaften. — Цвијић Ј. Д. — Трагови старих глечера на Рили (са 3 таблице и 2 географске карте). — Глас Српске Краљевске Академије LIV. 1897. Биоград, реферат од д-ра Антуле. — *Bulgaria in Serbia*. Opisal Anton Bezeusek. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu 1897 8° стр. 237. Реферат од Св. — Исправке: — Биљешке: — Друштва. — Књижевност. — Новинарство. — Умјетност. — Лични гласови.

Уредништво се обраћа на измаку 1897 год. својим читаоцима овијем ријечима:

Завршујући децембарском свеском четири године излажења свога листа, а у очи ступања у пету, уредништво се „Дела“ нада да смије подејетити своје читаоце на његов досадашњи рад — колико је послужило српској књизи и колико је одговорило сврси, коју је поставило листу.

За ове четири године „Дело“ је дало српској публици 16 књига (48 свезака) са преко 500 штампаних табака у којима су довољно простора налазили доста свестрани изрази цјелокупнога живота нашега. Па и с погледом на каквоћу штампаног рада, „Дела“ се, држимо, неће постидјети. „Дело“ је успјело да за вријеме досадашњег излажења прикупи око себе већину наших бољих млађих људи од пера радо прималући и сарадњу познатих старијих књижевних снага, те се доиста може похвалити бројем

посленика на српској књизи, који су радили на њему. У том се броју налазе представници готово свију области нашега духовнога живота. Доста је само споменути имена сарадника за посљедње двије године дана: Авдо Карабеговић, Алекса Шантић, др. Александар Митровић, Богдан Јанковић, Боривој Ј. Поповић, др. Влад А. Поповић, др. В. Ж. Ђорђевић, Драгутин Костић, † Душан Димитријевић, др. Ђ. Ст. Ђорђевић, Жив. О. Дачић, Жив. Јуришић, Змај Ј. Јовановић, Илија Вукићевић, Јан. Веселиновић, Јаша Продановић, Јаша Томић, Јела Спасићка Јелена Јов. Димитријевића, Јеленко Михаиловић, Јеремија Живановић, Јован Дучић, Јован Томић, „Јунијус“, Коста Петровић, Лујо кн. Војиновић, Љ. Давидовић, Љ. В. Јанковић, Љ. Јовановић, Љ. М. Симић, Љ. Стојановић, Милан Костић, Миленко Веснић, Мил. Ј. Поповић, Милић Радовановић, др. М. Ђ. Миловановић, Милорад Ј. Митровић, Милут. К. Драгутиновић, Милут. А. Поповић, † Никодије Савић („Галиб Ефендија“), др. Никола Вулић, Н. С. Петровић, Окида Глушчевић, Паја Тодор, Ђаковчић П. П. Ђорђевић, П. Одавић, Пера С. Павловић, Радослав Васовић, Р. Одавић, Свет. Симић, Свет. Ђоровић, др. Свет. Радовановић, Светозар Ранковић, Сима Аврамовић, С. Матавуљ, Сима Томић, „Сокољанин“, Сретен Аџић, Ст. Станојевић, Ст. М. Луковић, Тихомир Ђорђевић, Тодор Радивојевић.

Поред њих давали су нам своје прилоге и ова господа: Александар Бељић, Андра Николић, Василије Ђерић, др. Војислав Вељковић, Војислав Симоновић, Данило Каџић, др. Димитрије Ангула, Димитрије Руварац, Живко Милослављевић, Иван Шајковић, Јован Ердељановић, Јован Аџић, Јован Журић, Јован Јовановић, Јован Радоњић, Јован Скерлић, Јован Хаџи Васиљевић, Јован Цвијић, „Липт....“, Манојло Смиљанић, Марко Цар, † Милан Пироћанац, Миленко Вукићевић, Сава Мијалковић, Светислав М. Маџић.

Како није оскудјевало бројем сарадника из свих струка, „Дело“ може с правом рећи да није његовало само једну страну духовнога живота, а запостављало остале. Свесрдно отварајући своје листове лијепој књижевности, „Дело“ је, колико се може урадити у оквиру једнога мјесечнога прегледа, пратило и новине литерарне и научне из нашега и туђега живота и давало радо мјеста расправљању питања из тих области. Служећи потребама нашега литерарнога живота, „Дело“ није заборављало да му је, као мјесечном прегледу, дужност чувати везу и са дневним животом народним, те је објављивало и питања од актуалне вриједности нарочито она, која се тичу битних интереса народа српскога.

Пред српским је читаоцима садржина „Дела“ за ове четири године. Она свједочи колико је у људи око њега било воље да одговоре задатку свога листа. На српским је читаоцима да се зауставе на овом несумњивом и, за наше прилике, свакојак значајном факту: ако је „Дело“, у све четири године, подмиривало једну стварну потребу српске књижевности и јавнога живота народнога, то су омогућили само његови претплатници. Овакви лист траже за своје излагање друге материјалне изворе, но обична гласила политичка и књижевна. У народа блиских нам по образовању, броју и развићу, овакви књижевни послови и не рачунају на успјех, ако су остављени једино одзиву читалачком, а немају никакве друге потпоре. А „Дело“ је и овако, само својим средствима без помоћи са стране и без мецената, ипак успјело: с једне стране уједна воља његових сарадника

није тражила материјалне накнаде за своје прилоге и радове, само да га доведу што ближе сврси, којој служи, с друге стране пак одзив српских читалаца, нарочито из Краљевине, показао је и у овој прилици да наш народ умије прихватити оно, што разумно покрећу радници на просвјетном напретку његову. Тим се успјехом, постигнутим за ове четири године, „Дело“ с првом може поносити, те се сада нада да ће ове пете године одзив претплатом бити таки, како ће и лист још боље послужити читалачким потребама. Уредништво би тада добило могућности да пружи својим сарадницима поред захвалности и материјалну награду, па да тим начином прикупи још обилатију сарадњу. Тако ће „Дело“, једини лист ове врсте у Српству, моћи још потпуније испуњавати свој програм и задатак према српској књижи и јавном животу народном. До читача је и претплатника да „Дело“ и живи и да напредује. За њихов суд о животу листа мислимо да нам сад нећ не треба сумњати; на против с поуздањем очекујемо и обилат одзив њихов у корист напретка њихова.

„Дело“ излази у мјесечним свескама од 10—12 табака.

Цијена је листу: за Србију: на годину 16 динара, на пола године 8 динара, на три мјесеца 4 динара, за ђаке на годину 10 динара. За Иностранство: на годину 20 дин. у злату, на пола године 10 дин. у злату, на три мјесеца 5 дин. у злату, за ђаке на годину 14 дин. у злату.

Поједине свеске продају се по два динара. Огласи се штампају по погодби.

Претплату ваља слати у Београду „Дело“ г. Стојану М. Протићу. „Обилићев Венац“ бр. 4. Лист излази 25—30. сваког мјесеца.

И од наше стране овај ваљани наш журнал најтоплије препоручујемо.

Ишла је 3 и 4 свеска „Учитеља“ у новембар и децембар 1897 г. са овим садржајем:

Расправе и чланци: Једна педагошка досљедност, од К. Јонића учитеља. Дидактичко-методичке напомене: 1. Какав треба да је наставник од С. Грбића уч. 2. Како ћеш поправити читање, од Ил. Миљковића учит. Педагошка писма једној матери, од Е. Бемеа, прев. Др. Стева Окановић. Неколико листића из народне педагогије, од Вл. К. Петровића учитеља. Грађа за историју нашег школовања од Гл. Костића учитеља.

За школу и учитеља: Учитељски рад и награда од Ђ. С. Којића учитеља.

Забава и поука: Сигуран лијек, од Ј. М. Веселиновића.

Дописи: из Левча, од Ст. М. М. учитеља. Из Дворана од Дим. Миљевића учитеља.

Просвјетни преглед: Расписи и одлуке г. мин. просвјете. — Рад гл. Просвјатног Савјета. — Стални надзор у основним школама нашим. — Код г. министра просвјете. — Мишљење Главног Одбора учит. удружења о сталном надзору. — Награда учитељима пољопривредницима.

Школско кретање у свијету: а) Европске земље 1) Српство и Словениство, 2) Шпанија, 3) Италија, 4) Основне школе у великој војводини Луксенбуршкој, 5) Белгија, 6) Азија, 7) Америка.

Књижевност: Реферати: Историја српских школа у Аустроугарској монархији од Мите Нешковића. Преглед књига и листова: 1) Српских. 2) Страних.

Просвјетни записи: Кретање друштава: 1) Српских. 2) Страних. б) Лични гласови, в) Биљешке о умјетности, г) Биљешке из науке и наставе, д) Различности.

Учитељско удружење: а) Рад учитељске скугштине, б) Рад главног одбора, в) Рад зборова. — Нова правила учитељског удружења.

Списак листова.

Одговори благајништва.

Учитељима-цама Краљевине Србије.

„Учитељ“ излази 1 пут мјесечно у свескама од 5—6 табака. Годину почиње и свршава са школском годином. (Јула и августа лист не излази.)

Рукописи шаљу се уреднику и не враћају се.

Претплата се шаље главном одбору учитељског удружења у Биоград.

Цијена је листу: за цијелу годину, за Србију 10 дин. За друге земље 10 фран. или 5 фор. За пола год. 5 дин. 5 фран. или 2-50 фор.

У Књижари Велимира Валожича у Биограду може се добити:

„Из душе народне“ прича за причом забиљежио Анд. Глигоријевић.

У нашем народу пуно је још несакупљеног овог бисера и драгог камена, као што је српској књизи изишло Србина Србином прави. То га одликује од осталих народа, јер су српске народне пјесме, приповијетке и т. д. ненадмашне у свијету.

У овој је књизи испричано седам нових приповиједака: *Чаробни прстен*. — *Зорино чедо*. — *Чумин вилајет*. — *Три Неволника*. — *Које Бог, ономе и људи*. — *Шта је најбоље овог свијета?* — *Како свети Арамфел вади душе?*

Њих је г. Глигоријевић забиљежио онако како их народ прича. А издавач их пак у лијепој одјећи, украшене лијепим сликама, предаје с жељом: да ни једна српска кућа не остане без ове прекрасне збирке народнога блага.

Цијена је књизи 1 дин. Ко купи пет комада добија шесту на дар.

Може се добити у свима књижарама у Србији.

„Јелисавка“ *Обилића мајка*, *Вилински суд Бајка*.

Ово је најновије дјело нашега младога приповједача г. Мих. Сретеновића, који је поштованим читаоцима већ добро познат, са својих лијепих приповиједака из сеоског живота.

Али Јелисавка му се одликује од свијех досадашњијех радова његовијех у томе: *што је сва написана у прекрасним стиховима*, у којима је

умио тако вјешто и тако лијепо описати незнано рођење српскога хероја — Обилића.

Овим радом својим показао је г. Сретеновић да умије и у стиху врло лијепо писати.

Књига заслужује сваку пажњу. Она је поред лијепе садржине украшена и дивним сликама у тексту.

Цијена је књизи само 30 пр. дин. Купци добијају сваку шесту на дар. Може се добити у свима књижарама у Србији.

„**Велики српски декламатор**“ друго поправљено издање приредио: *Штеван Зарић*, учитељ.

Познато је, да је пјесма Србину сачувала прошлост, а васпитала га за будућност. Она му је јунаке стварала и јуначким духом напајала. Пјесма својом снагом може да кријепи, а својом љепотом може дјечије срце да облагороди и одушеви за све што је лијепо и корисно. Пјесмом — декламавањем — јако се утиче у настави на развитак духа и говора у дјетета.

Да би заиста пјесма својом садржином васпитавала и облагорођавала срце дјечије — ваља омладини давати само оно од пјесама што је изврсно и по садржини и по облику.

У овој књизи прибрана је од наших најбољих пјесника збирка пјесама и пружена је читалачкој публици као најбоља књига за дјецу и омладину, књига је украшена са 40 слика у иницијалима.

Цијена је књизи 10 дин. На 10 књига једна бесплатно.

Најновија велика карта **Балканско Полуострво**, са сусједним земљама по најновијој Кипертовој карти, за основне и средње школе удесио *П. Манојловић*, Размјер 1: 1,200.000 на платну са штаповима. Цијена 20 динара.

Карта Србије и Црне Горе, у размјеру 1,700.000 од *Др. Јов. Цвијића*, на платну залијепљена са штаповима, стаје 6 дин.

Познати наш педагог *М. Нешковић* издао је овај оглас:

Опет ће да излази. „**Пчелица**“ поучно-забавни листић за старо и младо.

Почетком 1893. године почео сам, а већ концем 1894. год. прекинуо сам издавати овај листић; јер сам био преоптерећен пословима, које одлагати нити сам могао, нити смио. Ти послови су сада савладани, те се ево ријеших, да почетком 1898. године наставим издавање „*Пчелице*.“

Задаћа овог листића остаје иста. Његов ће посао бати, да zgodним, разумљивим и заокруженим извадцима из поучних и забавних списа наших књижевника упознаје своје поштов. читаче са бираним производима наше књижевности. А таким радом тежиће „*Пчелица*“, да унапреди ове опште користи:

1. Упознавајући омладину за рана одабраним књижевним радовима, жеља јој је, да разбуди у њојзи љубав према срп. књизи; те тако да у зрелом добу пригрли ваљану књигу као насупни душевни хљеб.

2. Разносећи „Пчелица“ одабране књижевне тековине у све слојеве народа намјера јој је, да се с њима спријатељи и језгро нашег народа. Многи у нас не осјећају љубави према књижевности зато, што је не познају њезиних красота. А што се не познаје, не може се ни цијенити.

3. Разбудив живљи интерес у народу за књижевност, удариће се њојзи и чвршћи темељ. Читалачка публика ће бројно да ојача. А тада сигурно, да књиге за народ неће трунути по таванима, као данас.

4. Загријевајући се народ и омладина радовима наших књижевника, сасвим ће друкчије, да љуби и цијени њих и њихове заслуге. А упознавајући се бисером нардних умотворина, народ ће све више пријењати своје, народноме, а ослобођавати се онога, што су му туђини наметнули.

5. Тако ће наша књижевност вршити свој морални, умни и национални утицај на масу народа много успјешније и у већем размјеру, него данас.

Што су дакле, по прилици ученицима основних и средњих школа читанке, то жељи „Пчелица“ да буде и омладини и цијелом народу нашем.

Оваке тежње, држим, да заслужују општу потпору. Када је „Пчелица“ покренута, одзив је био повољан. А то се види отуда, што је знала стећи 53 врла добротвора (који су листић претплаћивали за сиромашнију омладину.) Међу овима била су: 1 кнез; — 5 митрополиша; владика и вишег свештенства; — 3 адвоката и лекара; — 8 трговаца; — 2 учитеља; — 5 чимовника; — 9 морална тијела и грађани. — Скупљачи претплате било је 72 и то: учитеља: 45; — професора: 7; свештеника: 5; — бака: 6; — Скрипта: 2; — грађани: 2; — Може се дакле слободно рећи, да је лист нашао одзива готово у свима слојевима нашег народа. А то ме храбри, да ће „Пчелица“ и данас талав одзив наћи у народу.

У том дакле увјерењу, да ће овај корисни листић и опет из свију слојева стећи врлих добротвора и родољубивих скупљача претплате, слободан сам разаслати овај оглас на све стране, почев од наших родољубивих и угледних достојанственика, па све до честитих и врједних сељака. А то чиним, јер вјерујем, да ће сваки са своје стране радо допринијети, што може, па да овај листић што лакше прокрчи себи пута што дубље у језгро самог народа. А пошт. господа свештеници, професори, учитељи и срп. књижаре, моћи ће, уз мало труда и воље — у коју нико не смије посумњати — да нађу „Пчелици“ мјеста код оне омладине и чланове народа, који ће се на њу моћи лако претплатити.

Према програму задаћа је „Пчелице“ та, да се што сигурније удоми у самој маси нишег народа и његове омладине. А томе ће се радо припомоћи и од стране издавача. Јер ће се на сваку стотину плаћених „Пчелица“ одвојити по 10 ком. у то име, да се лист бесплатно шаље у крајеве и особама, које ће га знати употребити на своју душевну корист.

За ове три године побринуо сам за све, што ми је потребно, да садржина „Пчелице“ буде што боља и разноврснија.

„Пчелица“ ће излазити и дојакошњем облику сваког 15 у мјесецу. Годишња претплата је једна круна 60 фил. а погодишња: 80 филера. — Вересије нема.

Имена врлих добротвора и ревних скупљача претплате биће и од сада — уз топлу захвалност — уврштavana у листу.

Ако г. г. писци и сл. књижаре буду слале своја дјела и издања „Пчелици“ радо ће се у листу упозоравати пошт. читачи на књиге, које им набавити и читати ваља.

Славн. уредништинма срп. листова шаљем овај оглас с молбом, да га — у изводу — изволе бесплатно штампати. Услуга ће се по могућности радо вратити.

Претплату и све, што се тиче личности, ваља слати на моју адресу.

Беловар (Хрватска) децембра 1897

(Позив на претплату.) Увјерен, да је ђацима основних школа неопходно нужна вјецба у читању одабраних, за њих нарочито удешених, књига, мени је драго, што, уз припомоћ издавачке књижаре В. Валожича, могу пружити милој нам српској омладини: „ВИЈЕНАЦ“ поука, приповиједака, пјесама и народних умотворина.

Као зборник одабране садржине, ово дјелце је нарочито написано да буде лектира ђацима основне школе. Они ће у „Вијенцу“ наћи и поуке и забаве; мило донављане многог учебног материјала у врло zgodном и разумљивом друху.

„Вијенац“ ће имати шест одјељака, у сваком по 10—15 чланака, а цијела књига је урешена са 16 слика. Цијела је пет штампаних табака на лијепој хартији, а цијена јој је 60 пара дин. или 30 новч.

Књига је дата у штампу и биће готова до Св. Саве.

Молим другове: учитеље и учитељице, да се заузму око скупљања претплате. Скупљачи добијају на 10 комада једну књигу на дар. Рок претплаћивању је до краја овог мјесеца. Новац треба слати књижари В. Валожича, Биоград, заједно са списком претплатника, чија ће се имена штампати.

1 децембра 1897 год.

Пожоревац.

Мих. М. Стевановић

учитељ.

(Позив на претплату) на „ПЧЕЛАР“ лист српског пчеларског друштва.

Српски пчелари да би сложније и корисније могли да раде на унапређењу савременог пчеларства у нас, удружили су се и образовали Српско Пчеларско Друштво, које ће у смислу својих Правила, имати и свој лист под именом „Пчелар“.

„Пчелар“ ће излазити једанпут мјесечно на табуку.

У њему ће се у рубрици чланака претресати како практичка тако и теориска питања из цјелокупне гране пчеларства.

„Пчелар“ ће доносити дописе о стању пчеларства у појединим нашим крајевима. Он ће у јавној говорници одговарати на сва питања из пчеларства која му упуте српски пчелари.

На посљетку у њему ће се марљиво његовити рубрика: *Биљешке, Пчеларски Гласник и Приказ Књига и новина по пчеларској грани.*

Први број „Пчелара“ изаћи ће 1. Јануара 1808 године а цијена ће годишња бити: за Србију 4 дин. Изван Србије 5 фран. или 2 фор. а. вр.

Пошто се лист има издавати једино од претплате, то Српско Пчеларско Друштво моли и позива све своје чланове, пчеларе и пријатеље нашег привредног напретка да се на лист претплате, а пчелари да својим радовима за „Пчелара“ прпомогну, да лист одговори своме позиву и најозбиљније настану да „Пчелару“ што већи број претплатника прикупе, како би се листу опстанак могао осигурати, а Друштво ће са своје стране учинити све, да се лист што боље уређује, како бих задовољио потребу наших пчелара и како би се пчеларство у нас уздигло на ону висину, на коју према нашим економским интересима и треба да стоји.

Претплату и радове ваља слати Српском Пчеларском Друштву у Биограду.

Српско Пчеларско друштво неплаћене пошिल्ке не може примати.

Биоград, 27 Невембра 1897 гсд.

Секретар
Станислав Смић.

Председник Срп. Пчел. Друштва и уредник Пчелара
Алекса М. Живановић.

(Позив на претплату.) Приличан одазив госпде претплатника на моју другу књигу, као и то да ми је Висока земаљска влада уз обичан рабат, откупила од I. и II. књиге по 200 примјерака, омогућило ме је, те сам дао у штампу: III књигу

„ИЗ НАРОДА И О НАРОДУ“

У овој књизи биће штампано „Смиље и босиље убрато из српског народног врша“, а то су српске народне женске пјесме.

У цијелој збирци имаде 112 пјесмица, међу којима имаде 19 варијаната. Остале пјесме нијесу до сада нигдје штампане, — нијесу бар у овећим познатим збиркама, које ја имадох при сређивању ове збирке.

Књига ће бити од 10—12 штампаних табака, исти формат и израда као и у првих мојих књига, само артија нешто боља.

За претплатнике из Босне и Херцеговине, као и за оне из аустроугарске монархије стоји један примјерак 50 новчића, а за претплатнике из Србије 1 динар и 20 дин. пара у злату.

Г. скупљачи добивају једанајести примјерак на дар, а г. претплатници књигу о мојему трошку.

Рок преплате траје до краја фебруара мјесеца када ће и књига бити готова. Претплату ваља слати потписатоме.

Умољавам све моје личне пријатеље, као и пријатеље српске књиге, а нарочито г. г. свјештенике и учитеље, дао се око сабирања преплате заузму, на чему им унапријед захваљујем.

Лука Грђић Бјелокосић

Јазце у Босни.

О Б А В И Ј Е С Т.

Увјерење о народном јединству Срба и Хрвата проникло је данас све боље елементе и духове тако, да то поричу и таје једино они, којим су јоште очи разума заслијепљене и прекривене мрежом, или такови, који међу нама, били наши урођеници, били туђински досељеници, служе интересима оних, којима је од користи, да се ми или нигда, или што позније, опаметимо.

У јединственом роду с нама припадају и браћа Словенци, који су пут од пута наше, крв од крви наше

Три племена, три имена — један народ, јединствен језиком, јединствен крви, а јединствене му имаду бити и тежње и настојања.

Прошлост наша и превише нам доказује, како је штетно и убитачно ограђивати се зидом сепаратизма, умјесто настојати да један јединствени народ уживи животом једним и јединственим у сваком погледу, толи културном и господарственом, коли друштвеном и народном.

Увјета тому и средстава имаде, а имаде и лијепе и добре воље, која се на свим странама у најбољим силама манифестира, само што нема јединственога, сврси водећега рада. Рад понајбољих наших људи не да се губи, него не получује онда успјеха, којим би се заиста подичио, када би сви знали и имали један центар, око којег би се скупљали и који би био као нека смотра свега, што се у нас збива, а битно дјелује на обћи наш заједнички живот.

Да тому доскочимо, наумисмо од младога љета издавати трикрат недељно часопис

„НАРОДНА МИСАО“,

који ће — тискан ћирилицом и латиницом — а полазећи од темељнога начела, да су Словенци, Срби и Хрвати један јединствени народ, једнаком љубави, заносом и бригом, једнаким оком, страхом и весељем мотрити све појаве нашега народнога живота, избијали они у скромној колибици словенскога тежака, у кући хрватскога обртника, у дому србскога трговца, или у дворовима велике и мале господе наше.

Уз то ће „Народна Мисао“ једнаком љубављу и пажњом пратити све знатније и важније појаве осталогa словенскога свијета, поклањајући особиту позорност животу балканске браће, кано и вјерно и точно мотрећи све појаве у инородном свијету.

„Народну Мисао“ рађа чиста љубав према једном јединственом народу, који досле само с тога јединствено није проживио, јер је сам био наиван и лаковјеран, а други га знали сваком згодом и приликом за себе, а увијек на његову штету, израдити.

„Народној Мисли“ биће светом задаћом утирати стазу народному јединству осјећајем свијести, културом, господарственим и друштвеним приликама, да се не буду млади наши на нас тужили, као што се ми на наше старе жалимо.

Народ нека буде свој и за своје, а нигда и нигђе туђи и за другога. То је наша мисао, наш идеал, а томе ће служити и наша „Народна Мисао“:

„Народна Мисао“ излазиће *понећелником, сриједом и шешком у 11 сати прије подне*. Тискаће се *на четири листа*. Цијена ће јој бити 1. фиор. мјесечно, на по године 6. фиор. а на читаву годину 12 фиор. за Аустро-Угарску, дочим за остале земље 30 франака у злату.

Претплата се шаље на управу „Народне Мисли“ Гајева улица број 45. — Уредништво налази се такођер у Гајевој улици бр. 45 II. кат.

У Загребу, 10. децембра 1897.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

Драго Барчић, Др. Франко Поточњак.

CRNE GORE ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1898 ГОДЪ НА ДУХОВНО-

АКАДЕМИЧЕСКІЕ ЖУРНАЛЫ

„ЦЕРКОВНЫЙ ВѢСТНИКЪ”

И

„ХРИСТИАНСКОЕ ЧТЕНІЕ”

1) „Церковный Вѣстникъ“ — еженедѣльный журналъ, служащій органомъ богословской мысли и церковно-общественной жизни въ Россіи и за границей. 2) „Христіанское Чтеніе“ — ежемѣсячный журналъ, органъ богословской и церковно-исторической науки въ общедоступномъ изложеніи. Въ качествѣ приложенія къ журналамъ редакция издаетъ: Полное Собраніе Тво-

реній св. Іоанна Златоуста въ рускомъ переводѣ на весьма льготныхъ для своихъ подписчиковъ условіяхъ. Именно, подписчики на оба журнала получаютъ ежегодно большой томъ этихъ твореній въ двухъ книгахъ (болѣе 900 страницъ убористаго, но четкаго шрифта) вмѣсто номинальной цѣны въ три рубля за одинъ рубль, и подписчики на одинъ изъ нихъ — за 1 р. 50 к., считая въ томъ и пересылку. При такихъ льготныхъ условіяхъ всѣ подписчики „Церковнаго Вѣстника“ и „Христіанскаго Чтенія“ получаютъ возможность при самомъ незначительномъ ежегодномъ расходѣ пріобрѣсть полное собраніе твореній одного изъ величайшихъ отцевъ церкви, — собраніе, которое по богатству и разнообразію содержанія составляетъ цѣлую бібліотеку богословской литературы ея золотого вѣка.

Въ 1898 г. будетъ изданъ третій томъ въ двухъ книгахъ.

цѣна за оба журнала 10 рублей; съ прилож. и Твореній св. Іоанна Златоуста 11 руб. 50 коп.

Новые подписчики, желающіе получить первый и второй томъ, благоволятъ прилагать къ подписной цѣнѣ пять руб. 50 коп. въ изищномъ англійскомъ переплетѣ — 6 р. 50 коп.

Подписчики надписываютъ свои требованія такъ: **Въ Редакцію „Церковнаго Вѣстника“ и „Христіанскаго Чтенія“ въ С.-Петербургѣ.**

BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

У складишту књига Државне Штампарије на Цетињу могу се набавити шведске књиге:

Цијена:
фиор. нов.

ЧИТАНКА за IV разред осн. школа, од Ђура Поповића . . .	— 80
ЧИТАНКА за II разред осн. школа, од Ђура Поповића . . .	— 30
СРПСКИ БУКВАР написали Ђуро Поповић и Јован Рогановић . . .	— 20
ЧИТАНКА за I разред осн. школа, од Ђура Поповића . . .	— 20
ЗЕМЉОПИС за III р. осн. школа, од Ђ. Поповића и Ј. Рогановића . . .	— 20
ТЕОРИЈА КЊИЖЕВНОСТИ (стилистика, риторика, поезика) за своје ученице дјевојачког Царице Марије Института на Цетињу и ученике Гимназије и Богословско-Учитељске школе по рускијем и домаћим изворима саставио Ј. Љепава	1 —
ПРЕГЛЕД ОСНОВНОГ БОГОСЛОВЉА израдио Ж. Драговић	-- 60

Пјесничка дјела Књаза Николе I.:

БАЛКАНСКА ЦАРИЦА	издање на финој хартији	1	—
	издање на простијој хартији	—	60
СКУПЉЕНЕ ПЈЕСМЕ		—	80
ХАЈДАНА		—	70
ПОТОЊИ АВЕНСЕРАЖ		—	70

ОГЛЕДАЛО СРПСКО		1	50
ЈУНАЧКИ СПОМЕНИК		—	50
ОСВОЈЕЊЕ БАРА спјев В. Сима Поповића		1	—
РАМО, превео Спмо Поповић		—	70
ГРАХОВ-ЛАЗ спјевао Ст. Владислав Каћански. Друго проширено издање		—	15
ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ-ЊЕГОШ као владалац, написао Л. Томановић		1	—
ДВОВЈЕКОВНА ВЛАДА СЛАВНЕ КУЋЕ ПЕТРОВИЋ-ЊЕГОША, написао Лазар Т. Перовић издање на финој хар. издање на простијој хартији		—	70
		—	50

Наручбине прима на Цетињу (Cettigne, Montenegro) управа К. Ц. Државне штампарије NACIONALNA
 У Котору (Cattaro, Dalmatien) г. Перо Рамадановић К. Ц. агенат.
 У Подгорици (Podgoritz, Montenegro) г. Косто Кр. Станић, повлашћени књижев К. Ц. Државне штампарије.

За уредно отпремање наручбина из Складишта јамчи
Управа Државне Штампарије. На десет порученијех књига шиље се једанаеста на дар.

